Qədir Xum hədisi baradə mühüm təhlillər

Şiə inancının bütünlüklə imamət, imamət inancının isə əsasən Qədir-Xum hədisi üzərində dayandığı bilinən bir həqiqətdir. Onlar bu hadisəyə o qədər böyük önəm verirlər ki, bunu hətta, bayram kimi qeyd edirlər. Tarixçiləri düşünməyə vadar edən, mütəfəkkirlərin diqqətini özünə cəlb edən, etinasız yanaşılması və göz yumulması mümkün olmayan Qədir hədisi baradə əqli və məntiqi dəlillərdən bəziləri aşağıdakılardır:

Bu müddəaları diqqətlə oxuyan, düşünən şəxs məsələnin mahiyyətini anlayacaqdır.

1. Şiələr israrla iddia edirlər ki, "Mən kimin mövlasıyamsa Əli də onun mövlasıdır" cümləsində "mövla" kəlməsi rəhbər, əmir mənalarını verir. Bunu əsas alaraq, onlar etiqad edirlər ki, Peyğəmbər (s.a.s) Əli ibn Əbu Talibi ümmətə xəlifə təyin etmişdi.

Əslində "mövla" kəlməsi digər ərəb sözləri kimi çoxlu, müxtəlif mənalara gələn bir sözdür. İstənilən ərəb dili lüğətini açsaq, buna şahid ola bilərik. Bu kəlmə Quranda bir neçə yerdə dost, sirdaş, sevimli mənalarında işlənmişdir.

Əgər Peyğəmbər (s.a.s) xilafətə işarə etmiş olsaydı bunu bir çox müxtəlif mənalara gələn "mövla" kəlməsi ilə ifadə etməzdi. Çünki, o ərəblərin ən fasihi və bəlağətli olanı idi. Açıq şəkildə "məndən sonra Əli sizin xəlifənizdir" vəya "Məndən sonra Əliyə itaət edin" və s.bunun kimi açıq ifadələr istifadə edərdi.

Şiə alimi Əli ibn Əsir əl Cəzairi yazır:

"Mövla" kəlməsi adətən hədislərdə istifadə olunur və bu söz çox şeylərə şamil oluna bilər. Kəlmə "ağa, sahib, rəhbər, xeyriyyəçi, qul azad edən, tərəfdar, sevimli, ardıcıl, qonşu, əmioğlu, müttəfiq, qohum, qul, xidmət olunan və s.mənaları verə bilər. Sözün ehtiva etdiyi əksər mənalar müxtəlif hədislərdə istifadə olunmuşdur və kəlmə hədisin kontekstinə, yəni məzmununa əsasən anlaşıla bilər." Nihayə fi qarib əl hədis, 5/228

Böyük təfsir və tarixçi alim İbn Kəsir yazır:

"Mövla" kəlməsi bu konteksdə yaxın dost, sevimli mənalarını verir. Peyğəmbər (s.a.s) demək istəyirdi ki, kim onu özünə dost, sevimli insan bilirsə Əli ibn Əbu Talibi də onun kimi özünə sevimli insan hesab etməli, onu sevməli və ona kin bəsləməməlidir. Peyğəmbərin (səllallahu aleyhi və səlləm) bu sözləri insanların Əli ibn Əbu Talib haqqında xoş olmayan sözləri və iradları səbəbi ilə deyilmişdi. Bu qısa, lakin bəlağətli çıxışla o Əli ibn Əbu Talibi təmizə çıxartmaqla bərabər, onun dərəcəsini müsəlmanların gözündə qaldırmışdı." İbn Kəsir, "əl bidayə vən nihayə", 5/95

2. Dini üsulda belə bir qayda vardır:

"Əgər hər hansı bir dəlil müxtəlif mənada anlaşıla vəya təvil edilə bilərsə o qəti dəlil hesab oluna bilməz və batil olmaqla bərabər açıq və sərih dəlil hesab edilə bilməz."

Bu hədis və istifadə olunan ifadə (mövla) fərqli və müxtəlif şəkillərdə izah olunduğu üçün şiələr tərəfindən imaməti isbat etmək üçün qəti dəlil hesab oluna bilməz. Çünki, deyildiyi kimi üsul elminə görə təvil olunan və müxtəlif mənalara görə izah oluna bilən nasslar qəti dəlil hesab

olunmurlar. Şərif Murtəza, əl Hilli kimi bir sıra böyük şiə alimləri də bu hədisi qəti dəlil hesab etməmişdilər. Şərif Murtəza yazır:

وأما الخفي النص فهو الذي ليس في لفظه صريحة في ذلك وإنما بالامامة النص ومعناه فحواه في كخبر الغدير،

"Gizli işarəyə (imamətə) gəlincə, mətndə imamətə açıq dəlil yoxdur. Lakin, o Qədir və Təbuk hədisi kimi mətnin mahiyyətində və mənasında mövcuddur." "Rəsail", 1/339

Həmçinin, o yazır:

إنا لا ندعي علم الضرورة في النص، لا لأنفسنا ولا على مخالفينا وما نعرف أحدا من أصحابنا صرح

"Həqiqətən, biz açıq dəlil (imamət) baradə nə bizdə, nədə müxaliflərdə bir elm olduğunu iddia etmirik və bizim səhabələrimizdən heç kəsin bunu iddia etdiyini də bilmirik!"

"Şafiy fil imamət" 2/98

Daha sonra Nəcmuddin Əbul Qasim Cəfər ibn Həsən ibn Səid - əl Hilli adı ilə tanınan məşhur şiə mühəqqiqi deyir:

"İkinci məsələ ondan ibarətdir ki, imam o zaman imam hesab olunur ki, onun barasində nass (şəriət mətni) mövcuddur. Nasslara gəlincə, onlar iki qismə bölünür: Açıq (mənaca aydın) və gizli. (mənaca örtülü)

….. "Gizli olanlara gəlincə, bura peyğəmbərin (s.a.s) buyurduğu "Mən kimin mövlasıyamsa Əli də onun mövlasıdır. Allahım! Onu sevəni sev, düşmən olana düşmən ol. Ona yardım edənə yardım et, tərk edəni tərk et..." "Məsalik fi usuliddin", səh 307-310

Ona görə də qəti olmayan dəlili arqument kimi istifadə etmək heç bir halda doğru deyil.

Beləliklə, Qədir hədisində Əli ibn Əbu Talibin imamətinə vəya xilafətinə dəlil hesab ediləcək heçnə yoxdur.

3. Qədir-Xumda Peyğəmbər (s.a.s) ilə birlikdə müxtəlif yerlərdən və müxtəlif qəbilələrdən olan on minlərlə şəxsin Allah rəsulunun (s.a.s) bu vəsiyyətini gizlətməsi, verdikləri sözə xilaf çıxıb, əhdə vəfasızlıq göstərməsi və bir nəfər kimi hamılıqla bu işin üzərində ittifaq etmələri təsəvvür oluna bilərmi?!

Halbuki, heç iki nəfərin bildiyi bir şey artıq sirr sayılmır, əksinə, hər tərəfə yayılır. Elə isə necə oldu ki, “hamılıqla namaza tələsin!” nidası ilə insanlar bir yerə cəm edilsin, daha sonra Peyğəmbər (s.a.s) tərəfindən onlara xitab edilsin və həmin xütbədə Allah rəsulu (s.a.s) qəti bir şəkildə onlardan söz alıb, onlarla əhd-peyman bağlasın, lakin hər kəs öz evinə-eşiyinə dağılışandan sonra Əlinin (r.a) xəlifə təyin edilməsi xəbəri heç yana yayılmasın və Əlidən (r.a) başqası xəlifə seçildikdə isə Qədir-Xumda iştirak edənlərdən heç kəs qalxıb buna etirazını bildirməsin?!

Necə olur ki, Əbu Bəkr (r.a) xəlifə seçildiyi gün nə bir nəfərin, nə də ki, Mədinə ətrafındakı qəbilələrdən birinin gəlib buna etiraz etdiyini, bu məsələni sorğuladığını və ən azından bu işi qəribsədiyini görmürük. Bütün bunlar onu göstərir ki, Əbu Bəkrin (r.a) xəlifə seçilməsi ilə qəribsənəcək, yaxud etiraz ediləcək bir hadisə baş verməmişdi.

4. Peyğəmbər (s.a.s) Vida həccində həm Ərəfatda, həm bayram günü Minada, həm də Zilhiccənin on birinci günü yüyənindən Əlinin (r.a) tutduğu halda qatırının üzərində insanlara xütbə vermiş və bu xütbələrdə camaata dinin əsaslarını anlatmışdı. Daha sonra Məkkədən Mədinəyə qayıtdıqda yol üstündə – nisbətən Mədinəyə yaxın bir yerdə “Qədir-Xum” xütbəsini

söyləmişdi. Orada isə artıq həcc ziyarətində Peyğəmbərlə (s.a.s) birlikdə olan qəbilələr öz diyarlarına getmiş, insanlar dağılışmış və hər kəs öz ev-eşiyinə çəkilmişdi.

İbn Abbasında (r.a) dediyi kimi: “İnsanlar Minadan hərə öz istiqamətində dağılışırdı.”

Məkkə əhli artıq Məkkədə qalmış, Taif əhli Taifə, Yəmən əhli Yəmənə və Nəcd əhli də Nəcdə qayıtmışdı. Peyğəmbər (s.a.s) ilə Məkkədən yalnız Mədinə əhli və bir də evləri yol üstündə olanlar çıxmışdılar.

Əgər Əlinin (r.a) xəlifə təyin edilməsi dində bu qədər önəmli və mühüm bir məsələ olsaydı Peyğəmbər (s.a.s) bunu Qədir-Xumdan öncə deməli və yuxarıda qeyd etdiyim üç xütbədə bu məsələyə toxunmalı idi. Xüsusən də biləndən sonra ki, o bu xütbələrində artıq insanlarla vidalaşmış və belə demişdi: “Ola bilsin ki, bu ildən sonra bir daha sizinlə görüşə bilmədim.”

Yaxud ən azından Mədinəyə döndükdən sonra və xüsusən də vəfatı ilə nəticələnən xəstəliyi günlərində bu mövzuya yenidən qayıtmalı idi. Çünki, o ömrünün son günlərini yaşadığını artıq bilirdi və bunu qızı Fatiməyə də xəbər vermişdi.

Burada mühüm nöqtə odur ki, hədislərdən məlum olduğu kimi Peyğəmbər (s.a.s) "Mən kimin mövlası isəm Əli də onun mövlasıdır" ifadəsini ilk dəfə Məkkədə həccdə olarkən, Əlidən şikayət edən Bureydəyə demişdi. Qədir Xum hədisinin arxa planı ondan ibarət idi ki, bu hadisədən bir neçə ay öncə Peyğəmbər (s.a.s) Əlini (r.a) Yəmənə səfərə göndərmişdi.

Bureydə ibn Huseyyib nəql edir:

"Xalid ibn Valid xüms payını ayırmaq üçün bir Yəmənə bir nəfərin göndərilməsi haqqında Peyğəmbərə (s.a.s) xəbər göndərir. Əli ibn Əbu Talib gəlib, xüms payını ayırır, sonra xüms payından özünə bir kəniz seçib, onunla yaxınlıq edir. Bureydə deyir: Mən buna görə Əliyə nifrət edirdim. O artıq (cənabətdən təmizlənmək üçün) qüsl də almışdı. Mən Xalidə dedim: Sən buna bir bax! Biz Peyğəmbərin (s.a.s) yanına gəldikdə bu haqqda ona xəbər verdim. Peyğəmbər (s.a.s) isə mənə (Bureydəyə) dedi: "Ey Bureydə! Sən Əliyə nifrət edirsən?" Mən dedim: Bəli. O, dedi: "Ona nifrət etmə, onun xümsdə ondan da artıq payı vardır."

Buxari, "Kitabul Məğazi", Bab, Bəsu Əli və Xalid ilәl Yəmən, 4250

Digər bir rəvayətdə isə Peyğəmbərin Bureydəyə belə dediyi nəql olunur: "Mən kimin mövlasıyamsa, Əli də onun mövlasıdır" Tirmizi, "Kitabul Mənaqib", Bab, Mənaqibu Əli, 3712

Bureydə (r.a) deyir: "Peyğəmbər (s.a.s) bunu dedikdən sonra insanlardan heç biri mənə Əlidən daha sevimli olmadı.” "Müsnəd Əhməd", c. 5, səh. 350, № 23017

Bu onu göstərir ki, bu sözlər Hz Əlini insanlara sevdirilmək üçün deyilmişdi.

Daha sonra məşhur Vida həcci baş tutdu, orada 120 000 insanın önündə vida xütbəsi deyildi. Lakin, bu sözlər orada deyilmədi. Əgər bu sözlər xilafətə təyinat mənasında olsaydı bu sözlər Vida xütbəsində mütləq deyilməli idi. Daha sonra Həccdən Mədinəyə qayıdarkən, yolda şikayətlər çoxalınca Qədir xum məntəqəsində bu sözləri daha az insan kütləsi önündə təkrarladı. Bu onu göstərir ki, məqsəd Əlinin (r.a) müsəlmanlara sevdirilməsi olmuşdur.

Həmçinin, Peyğəmbər (s.a.s) xəstəliyinin ilk günlərində başında qara sarıq olduğu halda, insanların yanına gəlmiş və məsciddə minbərin üzərində oturmuşdu. Səhabələr ilə söhbətləşərək, bir növ onları yavaş-yavaş özünün ayrılığına hazırlayırdı.Ənsar ilə yaxşı davranmağı tövsiyə etmiş, Əbu Bəkrin və Əlinin qapısından başqa məscidə açılan bütün qapıların bağlanmasını əmr etmişdi. Əgər Peyğəmbər (s.a.s) özündən sonra kimisə xəlifə təyin

etmişdisə yaxud etmək istəyirdisə, məgər bu iş Əbu Bəkrin və ya Əlinin qapısından daha önəmli bir iş deyildimi?!

Təbii ki, əgər ortada belə bir mövzu var idisə, belə bir məqamda həmin mövzunun dilə gətirilməsi lazım idi. Nə üçün Allah rəsulu (s.a.s) insanlara qıldırdığı son namazı üçün məscidə gəldikdə bu məsələyə toxunmadı?!

Əgər Peyğəmbərin (s.a.s) özündən sonra birini canişin təyin etmək niyyəti var idisə, məgər bu məqam və bu zaman canişinin təyin edilməsi üçün, yaxud Qədir-Xumda təyin etmişdisə, yenidən bunun təkidlə vurğulanması üçün ən əlverişli bir zaman deyildi?! Xüsusən də, biləndən sonra ki, həmin vaxt Əli (r.a) onun düz yanında idi və Peyğəmbərin (s.a.s) məscidə gətirilməsi üçün məhz o, köməklik göstərmişdi.

Bütün bunlar onu göstərir ki, Peyğəmbər (s.a.s) Qədir-Xumda əhli-beytini vəsiyyət etdikdə məqsədi o idi ki, onun əhli-beyti ilə oturub-duran, daima onlarla ünsiyyət quran mühacir və ənsarlar, habelə Mədinə ətrafında və yaxınlığında yaşayan qəbilələr onları sevsinlər, onlara sayğı və hörmət bəsləsinlər. Onların öz haqqlarını və əhli-beytə bağlı olaraq Peyğəmbərin (s.a.s) haqqlarını ödəsinlər və onların qədir-qiymətlərini bilsinlər. Yoxsa məqsəd özündən sonra kiminsə xəlifə olaraq vəsiyyət edilməsi və buna dair əhd-peyman bağlanılması deyildi.

5. Ola bilərmiki, Peyğəmbər (s.a.s) özündən sonra Əlini (r.a) xəlifə təyin etsin, daha sonra vəfatı ilə nəticələnən xəstəliyi günlərində insanlara namaz qıldırmağı Əbu Bəkrə (r.a) tapşırsın?!

Əgər Peyğəmbər (s.a.s) tərəfindən birxəlifə təyin edilmişdirsə, şəkk yoxdur ki, onun məscidində imam olmağa və onun insanlara namaz qıldırdığı yerdə durmağa ən çox layiq olan kəs də elə həmin canişindir. Yox, əgər camaata namaz qıldırmaq üçün başqa biri təyin edilirsə, deməli hansısa bir əhd-peymandan və kiminsə canişin təyin edilməsindən söhbət gedə bilməz. Böyük imamətə (xilafətə) təyin edilmiş birinin kiçik imamətə (pişnamazlığa) təyin edilməməsi mümkünsüz bir şeydir. Bu səbəbdən də Əli (r.a) belə demişdir: **“Peyğəmbəriniz bir rəhmət peyğəmbəridir. Nə bir kəs tərəfindən qətlə yetirilmiş, nə də qəfildən ölmüşdür. Əksinə, günlərlə xəstə olmuşdur. Hər namaz vaxtı müəzzin gəlib azan verdikdə Əbu Bəkrə tapşırardı ki, insanlara namaz qıldırsın. Allah rəsulu (s.a.s) vəfat etdikdən sonra öz aramızda məşvərət etdik və Peyğəmbərin (s.a.s) bizim dinimiz (namaz) üçün seçdiyi şəxsi (Əbu Bəkri) öz dünyamız (xilafət) üçün seçdik.**" Əcurri, “əş-Şəriət” 4/1712, 1723, 4/2337; “Fədail əl-xüləfə ər-raşidin” 189; İbn Bişran, “əl-Əməli” 512; “ət-Təmhid” 22/129; “Tərixu Diməşq” 42/442; “Tərix əl-İsləm” 3/640; “Tərix əl-xüləfə” səh. 137

6. Ənsarlar Səqifədə yığışıb, öz içlərindən birini xəlifə seçmək istəyirdilər. Çünki, belə hesab edirdilər ki, onlar ev əhli, yəni Mədinənin əsil sakinləri olduqlarına görə xəlifə də onlardan biri olmalıdır. Çünki, onlar Peyğəmbər (s.a.s) Mədinəyə hicrət etməmişdən öncə də bu şəhərin sahibləri idilər. Onların məntiqinə görə Allah rəsulunun (s.a.s) vəfatı ilə də rəhbərlik yenidən onlara qaytarılmalı idi. Məgər onların Peyğəmbərdən (s.a.s) sonra Əlinin (r.a) xəlifə təyin edilməsinə dair bir əhd-peymanları olsaydı, heç öz aralarında xilafət məsələsini müzakirə edər və bu işə meyl göstərərdilərmi?! Hətta, Əbu Bəkr və Ömər (r.a) onların yanına gəldikdə onlardan bəziləri bir həll yolu kimi belə təklif irəli sürdülər ki, bir xəlifə sizdən (mühacirlərdən), bir xəlifə də bizdən olsun." Buxari, 3667-3670; Nəsai, “Sünən əl-kübra”, 7081; Təbəri, “Tarix” 3/218; İbn Kəsir, “əl-Bidəyə vən-nihəyə” 8/81-87

Əgər xilafətə dair Peyğəmbərin (s.a.s) vəsiyyəti var idisə və onlar da bu vəsiyyətə şahid olub Allah rəsulunun (s.a.s) önündə əhd-peyman bağlamışdılarsa belə bir təkliflə necə çıxış edə bilərdilər?! Biz ənsarlar barədə buna etiqad edirik ki, əgər doğrudan da Əli (r.a) Qədir-Xumda

xəlifə təyin edilsəydi, onlar öz içlərindən birini xəlifə seçmək üçün heç vaxt Səqifədə toplaşmazdılar. Əksinə, məsciddə Əlinin ətrafında toplaşar və ona belə deyərdilər: “Peyğəmbərə (s.a.s) söz verdiyimiz kimi, biz sənə beyət edirik”.

Onların belə etməməsi ilə bizə aydın olur ki, ortada heç bir vəsiyyət və əhd-peyman yox idi. Çünki, səhih, mütəvatir hədislərdən məlum olduğu kimi ənsarlar öz namizədləri olaraq Sad ibn Ubadəni xəlifə görmək istəyirdilər. Mühacirlərdən bir neçə nəfər gedib Səqifədə gərgin müzakirə aparana qədər onlar öz fikirlərində qəti idilər. Lakin, Əbu Bəkrin və Ömərin təsirli çıxışlarından sonra onlar öz fikirlərindən döndülər.

7. Məlumdur ki, Əli (r.a) insanlar içində ən güclü və ən şücaətli olanlardan biri idi. Maraqlıdır, görəsən Peyğəmbər (s.a.s) xilafəti ona vəsiyyət etdiyi və buna görə də insanlardan əhd-peyman aldığı halda Əlinin (r.a) camaat içində ayağa qalxıb uca səslə öz haqqını və Peyğəmbərin (s.a.s) vəsiyyətinin yerinə yetirilməsini tələb etməsinə nə mane oldu?! Əgər doğrudan da ortada bir vəsiyyət var idisə nə üçün Əli (r.a) Peyğəmbər (s.a.s) vəsiyyətinin icrası üçün savaşmadı vəya ən azından buna etiraz etmədi?! Beləcə ya həmin vəsiyyətin yerinə yetirilməsinə nail olar, yada ki, bu yolda canından keçərdi. "Vəsiyyət"in olmadığı eyni zamanda Abbasla (r.a) onun qardaşı oğlu olan Əli ibn Əbu Talib arasında keçən dialoqdan da məlumdur.

Peyğəmbərin (s.a.s) əmisi Abbas (r.a) Əliyə (r.a) belə demişdi:

"Vallahi, sən üç gün sonra əsanın qulu (xəlifəyə məmur) olacaqsan. Allaha and olsun ki, mən Rəsulullahın bu xəstəlikdən vəfat edəcəyini güman edirəm. Çünki, mən Əbdulmutallib oğullarının ölüm anında üzlərinin necə olduğuna bələdəm.

İndi gəl, birlikdə Rəsulullahın yanına gedək, bu işin (xəlifəliyin) kimdə olacağını ondan soruşaq. Əgər bu iş bizdə olacaqsa bunu bilək. Yox, əgər bizdən başqasına aid olacaqsa, bunu da öyrənək və bizi ona vəsiyyət etsin."

Əli dedi:

— Vallahi, əgər biz bu işi Rəsulullahdan (s.a.s) soruşsaq və o bu işi bizə verməsə, ondan sonra insanlar (bunu dəlil gətirərək) xəlifəliyi bizə verməzlər. Allaha and olsun, buna görə xəlifəlik məsələsini mən Rəsulullahdan (s.a.s) soruşmayacağam." Səhih Buxari, "Məğazi kitabı",c. 5, hədis 4447

Zənn edirsən ki, Əli ibn Əbu Talib ölümdən qorxurdu vəya ehtiyyat edirdi!? Əksinə, Əli (r.a) elə bir şəxsiyyət idi ki, başqaları tərəddüd və ya ehtiyyat etdiyi halda o daima ölümün gözünə dik baxmış və ona meydan oxumuşdu. Belə ki, hicrət gecəsi Peyğəmbərin (s.a.s) yatağında yatmış və özünü hər an bədənini tikə-tikə edə biləcək düşmən silahları önündə sipər etmişdi. Elə zənn edirsiniz ki, Əlinin (r.a) coşub-daşan bu şücaət şöləsi Peyğəmbərin (s.a.s) “vəsiyyət”i tapdalandığı və əhdi pozulduğu vaxt bir anda söndü?!

Əli (r.a) güclü və şücaətli olduğu halda heç bir mövqe ortaya qoymadı?! Şəkk yoxdur ki, Əbul-Həsən Əli ibn Əbu Talib (r.a) haqqı dilə gətirməkdə acizlik göstərməkdən və haqqın tapdalanmasına göz yummaqdan tamamilə uzaq bir şəxsiyyətdir. Buna görə də onun nəticəsi olan Abdullah ibn Həsən ibn Həsən ibn Əli daima belə deyərdi: “Kim deyir ki, Əli (r.a) haqqı əlindən alınmış, qəsb edilmiş biridir və Peyğəmbər (s.a.s) ona yerinə yetirilməsi zəruri olan bəzi işləri (xilafət və s.) əmr etmiş, o isə bunu icra edə bilməmişdir?! Əksinə, Peyğəmbər (s.a.s) tərəfindən icrası əmr edilən bir işin Əli tərəfindən həyata keçirilməməsini iddia etmək elə Əlini alçaltmaq üçün kifayət edər."

Dəraqutni, “Fədail əs-səhabə” 40; Beyhəqi, “əl-İtiqad” səh. 355; “əl-Hüccə fi bəyən əl-məhəccə”, 2/377-378; “Tərixu Dimaşq” 27/375.

Şeyx Əli Tantavi Əlinin Əbu Bəkrə (r.a) beyət etməsi mövzusu ətrafında danışdıqda belə demişdir: “Əli Əbu Bəkrə necə beyət etdi?! Könül xoşluğu ilə,yoxsa məcburiyyətlə?

Əgər deyilsə ki, məcburiyyətlə beyət edib, bu doğru olmaz. Çünki Əli (r.a) kimlərinsə onu istəmədiyi bir işə məcbur edə bilmələrindən çox uca və izzətli biridir. Bunun da ən böyük sübutu budur ki, Əli Əbu Bəkr xəlifə seçildikdən sonra düz altı ay ərzində müəyyən səbəblərə görə ona beyət etməmişdi və bu müddət ərzində də heç kəs ona təzyiq göstərə bilməmişdi.

Yox, əgər deyilsə ki, Əli (r.a) könül xoşluğu ilə beyət edib, bu zaman ortaya belə bir sual çıxır: Görəsən, Əli Əbu Bəkrə beyət edərkən onun xilafətə layiqli biri olduğunu bilərək və bu beyəti ilə Uca Allahı razı salacağına etiqad edərək beyət etmişdi, yoxsa hər hansı bir dünya mənfəətinə görə?! Şəkk yoxdur ki, Əli (r.a) xilafətə layiq görmədiyi bir kəsə beyət etməkdən uzaq və Allahdan qorxan bir şəxsiyyət idi.

8. Bəzi səhabələr dindən dönənlərə qarşı yürüdülən (Riddə) savaşlarında ilk öncə Əbu Bəkrə (r.a) müxalif olmuş, sonra isə onunla razılaşmışdılar. Bəziləri İraqın fəth edilmiş ərazilərinin bölgüsündə Ömərə (r.a) müxalif olmuşdur. Həmçinin, Əli (r.a) təmättü həcci məsələsində Osmanla (r.a) razılaşmamışdı. Bəs necə olur ki, bu cür məsələlərdə onlara müxalif olan və öz şəxsi rəylərini açıq bir şəkildə elan edən səhabələr bundan daha önəmli və daha mühüm olan bir məsələdə və üstəlik etiraz etmələri üçün əllərində dəlil – sübut, yəni Əlinin xəlifə olacağına dair Peyğəmbər “vəsiyyət”i olduğu halda, müxalif olmadılar?! Allaha and olsun ki, əgər ortalıqda xəlifəliyə dair bir vəsiyyət olsaydı, onlar öz fikirlərini açıq bir şəkildə ifadə edər və etiqad etdikləri haqq sözü dilə gətirərdilər.

9. Əlinin Ömərin vəfatından sonra xəlifə seçimi üçün təyin etdiyi altı nəfərlik şuranın tərkibinə daxil olması, bu təklifi qəbul etməsi, beləcə Əbdürrəhman ibn Aufun üç gün ərzində Osman və ya Əlidən birinin xəlifə seçilməsi üçün insanlarla məsləhət-məşvərət etməsi açıq bir sübutdur ki, Peyğəmbər (s.a.s) tərəfindən Əlinin xəlifəliyinə dair hansısa bir vəsiyyətin mövcudluğundan söhbət belə gedə bilməz. Əbdürrəhman ibn Auf deyir:

"Allaha and olsun! Mühacir və ənsarların evlərini bir-bir gəzərək bu haqda soruşmuşam. Onlar, Osman olan yerdə başqasını məsləhət görmədilər." Səhih əl-Buxari, "Kitabul əhkam", № 7207

Əgər belə bir vəsiyyət olsaydı, Əli (r.a) onu insanlara xatırladar və dəlil olaraq ortalığa qoyardı. Əgər Peyğəmbərin (s.a.s) Əli (r.a) haqqında belə bir vəsiyyəti olsaydı, camaat Əbdürrəhman ibn Aufa deyərdi ki, Peyğəmbər (s.a.s) artıq Əlini özündən sonra xəlifə təyin etdiyi halda sən bizimlə necə məsləhət-məşvərət edib, bizim rəyimizi soruşursan?!

10. Uca Allah Qurani-Kərimdə bir çox ayədə səhabələri vəsf etmiş və onların üstün cəhətlərini sadalamışdır. Beləcə bu ayələr hər gələcək yeni nəslə Uca Allahın onlar barədə olan səna və tərifini çatdırmaqdadır. Məgər Uca Allahın Rizvan beyətində iştirak etmiş səhabələr haqqda olan bu tərifindən daha böyük bir tərif ola bilərmi? Uca Allah buyurur: **“Möminlər Hüdeybiyyədə ağac altında sənə beyət edərkən Allah onlardan razı qaldı. Allah onların qəlbində olanı bildi, onlara mənəvi rahatlıq endirdi və onları yaxın bir zəfərlə mükafatlandırdı”** Fəth surəsi, 18

Uca Allah bu ayədə onları təkcə sözlərinə və əməllərinə görə deyil, həm də qəlblərindəki imana və sadiqliyə görə tərifləmişdir. Hansıki, onların qəlblərində olanı yalnız və yalnız aşkarı və

gizlini bilən, qəlblərdə gizlədilənlərdən xəbərdar olan Allah bilə bilərdi. Belə ki, Uca Allah buyurur: **“Allah onların qəlbində olanı bildi və onlara mənəvi rahatlıq endirdi”**

Uca Allah Mədinədə yurd salmış və iman gətirmiş ənsarları tərif edərək belə buyurur: **“Onlardan (mühacirlərdən) öncə Mədinədə yurd salmış və iman gətirmiş kimsələr (ənsarlar) öz yanlarına hicrət edənləri sevir, onlara verdiklərinə görə qəlblərində peşmançılıq hissi duymurlar. Hətta, özləri ehtiyyac içində olsalar belə onları özlərindən üstün tuturlar. Nəfsinin tamahından qorunan kimsələr nicat tapanlardır”** Həşr surəsi, 9

Bu mənada çox ayələr qeyd etmək olar. Bu yerdə sual olunur: Az vəya çox, fərq etməz, Uca Allahın tərifladiyi bu səhabələr harada idilər? Peyğəmbərin “vəsiyyət”inə qarşı onların mövqeyi necə oldu?! Heç mümkündürmü ki, Peyğəmbərin (s.a.s) ətrafında Uca Allahın tərif etdiyi bu cür mübarək səhabələr olsun, amma daha sonra onun vəsiyyətinə əməl etməsinlər və vədə xilaf çıxsınlar?!

11. Əbu Bəkr (r.a) özündən sonra xilafəti Ömərə (r.a) təhvil verdikdə ölüm yatağında idi. Beləki, o ilk öncə böyük səhabələr ilə məsləhətləşmiş, daha sonra can üstə olarkən, yazılı şəkildə xilafəti Ömərə (r.a) təhvil vermişdi. O, vəfat etdikdən sonra yazılı vəsiyyəti insanlara oxundu və hər kəs bunu qəbul etdi. Heç mümkündürmü ki, Əbu Bəkrin vəsiyyəti insanlara yalnız ölümündən sonra oxunsun və hər kəs bunu qəbul etsin, lakin Peyğəmbər (s.a.s) elə öz sağlığında insanlarla əhd-peyman bağlasın, onlara vəsiyyət etsin, lakin vəfatından sonra sözü eşidilməsin və vəsiyyəti qəbul edilməsin?!

Unutmaq lazım deyil ki, Əbu Bəkrin (r.a) həyatı boyunca əldə etdiyi şərəf və izzəti məhz Muhəmmədə (s.a.s) iman etdiyinə, onun yaxın dostu və səhabəsi olduğuna görə idi. Əbu Bəkrin mənsub olduğu bəni Teym qəbiləsi Məkkədə ən zəif və azsaylı qəbilə idi. Yəni, onun arxasında qəbilə tərəfkeşliyi yox idi. Heç Peyğəmbərin (s.a.s) dostuna qarşı göstərilən vəfadarlıq Peyğəmbərin (s.a.s) özünə qarşı olan vəfadarlıqdan daha dəyərli ola bilərmi?!

12. Əgər Peyğəmbər (s.a.s) xilafəti Əliyə (r.a) vəsiyyət etmişdisə və Qureyşin digər ailələri bu vəsiyyəti gözardı edib, özləri xilafətə can atmışlarsa o zaman Mədinədə tərəfsiz bir camaat var idi ki, onlar heç Qureyşdən deyildilər. Həmin tərəfsiz camaat ənsarlar – Mədinə əhli idi. Ənsarlar vaxtı ilə Peyğəmbərə (s.a.s) yardım edəcəklərinə və onu qoruyacaqlarına dair beyət etmiş, sədaqət andı içmişdilər. Ərəblərin hamısı bir yumruq olub, Peyğəmbərə (s.a.s) qarşı müharibə elan etdikdə onlar Allah rəsulunun (s.a.s) yanında durmuş və onun gözü önündə savaşlarda canlarından belə keçmişdilər. Beləcə Uca Allah Qiyamət gününə qədər hər gələn yeni nəslin oxuyacağı Kitabda – Qurani-Kərimdə onları tərifləmiş və belə buyurmuşdu:

“Onlardan (mühacirlərdən) öncə Mədinədə yurd salmış və iman gətirmiş kimsələr (ənsarlar) öz yanlarına hicrət edənləri sevir,onlara verdiklərinə görə qəlblərində peşmançılıq hissi duymurlar.Hətta,özləri ehtiyac içində olsalar belə,onları özlərindən üstün tuturlar.Nəfsinin tamahından qorunan kimsələr nicat tapanlardır” əl-Həşr surəsi,9

Bu cür insanların Peyğəmbərin (s.a.s) vəfatından sonra onun vəsiyyətini gözardı etmələri və vəsiyyət etmədiyi bir kəsə beyət etmələri mümkün bir şeydirmi?! Ənsarlar Peyğəmbər (s.a.s) onların yanına Mədinəyə hicrət etdikləri vaxt onu qoruyaraq, ona dəstək olaraq verdikləri sözlərinə sadiq qalmış və əhdlərinə vəfa göstərmişdilər. Beləcə Uca Allah onların əli ilə öz dinini qalib etmişdi. Belə insanların Peyğəmbərin (s.a.s) “vəsiyyət”inə arxa çevirərək, başqa birinə meyl etmələri düşünülə bilərmi?! Üstəlik onu da nəzərə almaq lazımdır ki, onlar Mədinədə yəni, öz doğma diyarlarında idilər. Sayları da az deyildi və zəif də deyildilər ki, kimlərsə onlara basqı edərək, onları istəmədikləri bir işi görməyə vadar edə bilsinlər. Əksinə, Məkkəli mühacirlər

Mədinədə azlıqda idilər. Onu da qeyd edək ki, Əli (r.a) ənsarlara, ənsarlar da Əliyə digərlərindən daha yaxın idilər. Çünki, onlar Əlinin və onun babası Əbdülmüttəlibin dayıları sayılırdılar. Beləki, ənsarların babaları cahiliyyət dönəmində Mədinədən Məkkəyə getmiş və əmisi Nofəl tərəfindən əlindən torpaqları alınan Əbdülmüttəlibə dəstək olmuşdular. Həmin vaxt Əbdülmüttəlib Xəzrəcli dayılarından yardım istəmiş, onlar da Mədinədən gələrək, Əbtah adlı yerdə qonaqlamış və Əbdülmüttəlibin əlindən alınmış haqqını ona geri qaytarmışdılar.

Ənsarların İslam dinini qəbul etdikdən sonra onun övladı (nəvəsi) Əliyə dəstək olmaları daha məntiqə uyğun bir hal idi. Belə ki, Əli (r.a) onların bacısı oğlu sayılır. Elə isə əgər onlar Əlinin (r.a) əlindən alınan bir haqqı olduğuna inansaydılar, heç vaxt onun haqqını Əbu Bəkrə (r.a) vəya başqasına verməzdilər.

13. İnsanlar Əbu Bəkrə (r.a) beyət etdilər, ənsarın böyüyü Sad ibn Ubadə (r.a) isə beyət etmədi və bu xəbər hər yana yayıldı. Sonra Əbu Bəkr (r.a) ona xəbər göndərərək, belə dedi:

"Artıq bütün camaat və sənin qövmün də beyət edib. Sən də gəl, beyət et!" Onun cavabı isə belə oldu: "Əsla! Allaha and olsun ki, mən beyət etməyəcəm". Bəşir ibn Səd Əbu Bəkrə (r.a) belə dedi: "Ey Peyğəmbərin xəlifəsi! O, beyət etməkdən imtina edib və bunda israr edir, onu narahat etməyin! Onsuz da hər kəsin beyəti ilə artıq iş öz yoluna qoyulub. O, isə tərk olunmuş və təkbaşına qalmış biridir."

Əbu Bəkr (r.a) onun bu nəsihətini qəbul etdi və ona bir şey demədi. Beləcə Sad ibn Ubadə (r.a) Mədinədə qalaraq, öz qövmünün ağası kimi izzətli və şərafətli bir ömür sürdü. Əbu Bəkr (r.a) vəfat edib, Ömər (r.a) xilafətə gəldikdən sonra da o Ömərə beyət etmədi. Bir gün Ömər (r.a) Sad ibn Ubadə (r.a) ilə rastlaşdıqda Sad ona belə dedi: "Bu iş (xilafət) artıq sənə keçib. Lakin, Allaha and olsun ki, dostun (Əbu Bəkr) bizə səndən daha sevimli idi."

Bütün bunlarla yanaşı Sad ibn Ubadə (r.a) Xəzrəc qəbiləsinin ağsaqqalı, böyüyü olaraq qaldı. O, iki xəlifəyə beyət etmədiyinə baxmayaraq, heç kəs onun qövmü içindəki ağsaqqallığına, şəninə və şərəfinə ləkə gətirəcək hər hansı bir hərəkətə yol vermədi. Biz baş verən bu hadisəyə iki aspektdən yanaşırıq:

Birincisi, Sad (r.a) heç kəsə beyət etməsə də beyətin məhz Əlinin (r.a) haqqı olduğunu da demədi. Əgər belə olsaydı, çəkinmədən bunu elan edər və bu işdə bütün ənsarlar ona tabe olardı. Sadəcə olaraq, Sad (r.a) özünün və qövmünün xilafət işlərində payı olduğuna inandığı üçün beyət etmədi. Çünki, o son dərəcə alicənab, qürurlu biri idi və beləcə kiməsə beyət etməyi öz qüruruna sığışdıra bilmədi.

İkincisi, Sad (r.a) beyət etmədi və etmədiyini də açıq şəkildə hər kəsə elan etdi. Görəsən, Əli (r.a) barədə zənn edə bilərikmi ki, Peyğəmbərin (s.a.s) onun haqqda "vəsiyyət"i olsun, lakin o, Sad kimi hərəkət edə bilməsin və aciz vəziyyətdə qalsın?!

Əgər Sad (r.a) beyət etmədikdə Əbu Bəkr və Ömər ona qarşı heç bir təzyiq göstərmədilərsə, Əli də beyət etməyəcəyi halda ona təzyiqmi göstərəcəkdilər?! Şəkk yoxdur ki, əgər Əli (r.a) də Sad (r.a) kimi düşünsəydi, ondan daha cürətli hərəkət edər və daha şücaətli bir mövqe ortaya qoyardı. Əgər məsələ bu yerdədirsə o zaman görəsən onun xilafətinə dair əlində Peyğəmbərin "vəsiyyət"i olsaydı, necə hərəkət edərdi?!

14. Əbu Bəkr əs-Siddiq (r.a) Qureyş qəbiləsinin adlı-sanlı, güc və söz sahibi olan nəsillərindən deyildi. O, Qureyş qəbiləsi içində heç bir nüfuza sahib olmayan Bənu Teym ailəsindən idi. Onların isə digər Qureyş ailələri kimi Kəbəni ziyarətə gələn zəvvarların su və qida tədarüklərini qarşılayacaq nə fəxri bir vəzifələri, nə silah anbarları, nə məsləhət-məşvərət

məclisləri var idi, nə də ki, Kəbənin açarlarına sahib idilər. Əgər Əbu Bəkr əs-Siddiq (r.a) Bənu Məhzum, Bənu Əbduddar kimi Qureyşin sayılıb-seçilən və rəhbərliyə can atan nəsillərindən olsaydı, deyərdik ki, o öz əşirətinin, qohum-əqrəbasının hesabına cəsarət tapdı və Haşim nəslinə qibtə etdi. Necəki, Əbu Cəhl Amr ibn Hişam əl-Məhzumi Peyğəmbərin (s.a.s) nübüvvətinə görə ona qısqanmışdı. Çünki, Allah rəsulu (s.a.s) Mənaf oğullarından idi və Bənu Məhzum qəbiləsi Qureyşin şan-şöhrətini onlara təhvil vermək istəmirdi. Əbu Bəkrə gəldikdə isə onun söz və güc sahibi əşirəti yox idi. O, öz gücünü və dəstəyini qohum-əqrəbasından deyil, müsəlmanların şurasından, onların könül xoşluğu ilə verdikləri beyətlərindən və seçimlərindən almışdı. Həmçinin, Ömər ibn Xattab (r.a) da Qureyşin söz sahibi olan böyük ailələrindən deyildi. Ona görə də Peyğəmbər (s.a.s) Hudeybiyyə sülhü zamanı onu Məkkəyə – Qureyşin yanına göndərmək istədikdə üzrxahlıq etmiş və belə demişdi:

“Ey Allahın rəsulu! Məkkədə Bənu Ədiy qəbiləsi içərisində məni himayə edəcək, qoruya biləcək bir nəfər belə yoxdur.”

Bir sözlə, ilk iki xəlifə Haşim nəsli ilə rəqabət apara biləcək hansısa bir əşirətin vəya güc sahibi hansısa bir nəslin nümayəndələri deyildilər ki, hətta biz: “Onlar rəqabət, yaxud güc yolu ilə xilafəti qəsb etdilər” deyə bilək. Əksinə,onların müsəlmanların əhd-peymanlarına, beyətlərinə nail olmalarına səbəb müsəlmanların şurası, könül xoşluğu və söz birliyi ilə onları xilafətə layiq bilmələri olmuşdu.

15. Əhzab günü müsəlmanlar Peyğəmbərlə (s.a.s) birlikdə heç vaxt qarşılaşmadıqları sıxıntı ilə qarşılaşmışdılar. Beləki, bir tərəfdən şiddətli aclıq və soyuq hava şəraiti, digər tərəfdən isə düşmənin hücum təhlükəsi və digər çətinliklər mövcud idi. Uca Allah onların bu halını Qurani-Kərimdə belə vəsf etmişdir: **“O zaman onlar sizin həm yuxarı və həm də aşağı tərəfinizdən üstünüzə gəlmişdilər. O vaxt qorxudan gözlər bərəlmiş, ürəklər xirtdəyə çatmış və siz də Allah barəsində zənnə-gümana qapılmışdınız. Orada möminlər imtahana çəkilmiş və güclü sarsıntıya məruz qalmışdılar”** Əhzab surəsi, 10-11

Uca Allah bu ayədə qeyd etdiyi sıxıntıdan başqa heç bir dünya sıxıntısını axirət sıxıntısına bənzətməmişdir. Çünki, bu sıxıntı, bir növ, axirət sıxıntısına bənzəyirdi. Uca Allah axirət sıxıntısı barədə belə buyurur: **“Onları ürəklərin xirtdəyə çatacağı, özləri də qəm-qüssə içində olacaqları yaxınlaşan günlə qorxut!”** Ğafir surəsi, 18

Əhzab savaşı zamanı mühasirə günlərində səhabələrin Peyğəmbərlə (s.a.s) birgə ac hallarını təsəvvür et. Bir tərəfdən qida ehtiyyatı az, digər tərəfdən isə hava çox soyuq idi. Əyinlərində isti paltarları yox idi. Özləri isə döyüş hazırlığından və şəhər ətrafına xəndək qazdıqdan sonra yorğun halda idilər. Digər tərəfdən də önlərindən hücum etməyə hazırlaşan düşmənin və arxadan zərbə vurmağı fürsət güdən yəhudilərin çoxluğu, özlərinin isə az və yorğun olmaları səbəbi ilə qorxu içində idilər. Mədinənin içində isə münafiqlər məqam gözləyirdilər. Artıq nifaqları da tam çılpaqlığı ilə üzə çıxmışdı: **“O zaman münafiqlər və qəlbində xəstəlik olanlar: "Allah və Onun Elçisi bizə ancaq yalan vədə vermişdir", – deyirdilər”** Əhzab surəsi, 12

Bir sözlə, ən qüvvətli qəlbləri sarsıdan və ən əzmkar insanların əzmini qıran şiddətli bir sıxıntı! Əgər mühacirlər din və imanlarında şəkk və şübhə içində olsaydılar, bu cür çətin və sıxıntılı bir gündə Peyğəmbəri (s.a.s) tərk edər, xəndəyi keçərək, müşrik qövmlərinin yanında səff tutardılar. Əbu Bəkr (r.a) Bənu Teymə, Ömər (r.a) Bənu Ədiyə, Osman (r.a) da əmisi oğlu, müşriklərin rəisi Əbu Süfyana qoşular və onlara belə deyərdilər: “Muhəmməd ilə birlikdə idik, artıq onu tərk edərək, sizə qoşulduq.” Əgər onlar belə etsəydilər, şəkk yoxdur ki, öz əşirətlərindən hörmət və izzət görəcək, Məkkəni tərk etdikdən sonra talan olunmuş mal-dövlətlərini də yenidən əldə etmiş olacaqdılar. Elə müşriklərin də onlardan istədikləri və

umduqları bu idi. Lakin, onlar belə etmədilər,nəinki etməmək, heç belə bir təmənnini ağıllarının ucundan belə keçirtmədilər. Əksinə, onlar üçün yanıb kül olmaları belə bir fikri ağıllarından keçirtmələrindən daha yüngül bir şey olardı. Bu cür sıxıntılı və çətin anda belə onların şüarı Uca Allahın onlar barədə xəbər verdiyi və Qiyamətəcən oxunacaq Kitabında qeyd etdiyi kimi oldu: **"Onlar dedilər: Bu, Allahın və Onun Elçisinin bizə olan vədidir. Allah və Onun Elçisi doğru söyləmişlər! Bu onların yalnız imanını və itaətini artırdı"** Əhzab, 22

Belə bir sıxıntılı gündə Allah rəsulu (s.a.s) ilə birlikdə sabitqədəm qalan və bu çətinlikdə ona qarşı vəfalı olan kəslər barədə zənn etmək olarmı ki, Peyğəmbər (s.a.s) vəfat etdikdən sonra onlar öz əhdlərinə xilaf çıxıb, vədlərini pozmuşdular?!

16. Uhud döyüşündə müsəlmanlar məğlubiyyətə uğradıqda və "Peyğəmbər öldürüldü" xəbəri ətrafa yayıldıqda müsəlmanlar qəmə qərq oldular və döyüş meydanında olanlar dağlara, təpələrə dağılışdılar. Onlardan bir dəstə isə döyüş meydanından qaçdı. Qaçanlardan biri də Osman ibn Əffan idi. Onlar hara getdilər?! Onlar Mədinəyə qayıtdılar ki, orada qalan digər müsəlmanların yanına getsinlər və Peyğəmbərin (s.a.s) geridə qoyduğu məmləkətinə və orada olan məscidinə, namazgahına, evinə geri dönsünlər. Halbuki, Osman (r.a) istəsəydi Mədinəyə deyil, müşriklərin yanına gedər və onlara qoşulardı. Beləki, müşriklərin başçısı onun əmisi oğlu Əbu Süfyan idi. Onun yanına getsəydi, ondan hörmət və izzət görərdi. Həmçinin, digər mühacirlər də onlar müşriklərin yanına getsəydilər, müşriklərin içində onlardan hər birini qoruya və himayə edə biləcək yaxınları var idi. Lakin, Peyğəmbərin (s.a.s) öldürüldüyünü zənn etmələrinə baxmayaraq, onlardan heç birinin ağlına belə bir fikir gəlmədi. Çünki, Allah Rəsulu (s.a.s) öldürülsəydi belə onun dini ölməmişdi və səhabələr də bu din üzərində sabitqədəm qalmışdılar. Bu səbəbdən də Quran onların döyüş meydanından qaçmalarını və Uca Allahın artıq onları əfv etdiklərini xəbər vermişdir:

"Şeytan Uhudda iki qoşun qarşılaşdığı gün içərinizdən üz döndərənləri qazandıqları bəzi günahlar üzündən səhv etməyə vadar etdi. Allah artıq onları bağışladı. Həqiqətən, Allah Bağışlayandır, Həlimdir" Ali-İmran surəsi, 155

Çünki, onlar döyüş meydanından qaçsalar da bu çətin və ağır anda Uca Allahın haqq dinindən üz döndərməmişdilər. Bundan sonra kimsə zənn edə bilərmi ki, bu cür insanlar Peyğəmbərin (s.a.s) vəfatından sonra onun dinindən üz döndərsinlər və vədlərinə xilaf çıxsınlar?! Halbuki, Peyğəmbərin (s.a.s) ölüm xəbəri və müsəlmanların məğlubiyyətə uğradığı məlumatı hər yana yayıldıqda onlar haqq din üzərində sabit qaldılar. Baş verən bu hadisələr onların din üzərində olan sabitliklərinə maneə törətmədi. Onlar döyüş meydanından qaçmalarına baxmayaraq, Peyğəmbəri (s.a.s) itirdiklərini zənn etsələr belə onun dinindən üz çevirmək barədə fikirləşmədilər. Belə bir vəziyyətdə öz dinlərindən üz döndərməyən bir qövmün bundan sonra hər hansı bir məqamda dinlərindən üz döndərmələri qeyri-mümkün bir şeydir!

17. Osman (r.a) evində mühasirəyə alındıqda insanlara İslamı ilk qəbul edənlərdən olduğunu və Peyğəmbərin (s.a.s) onun haqqda dediyi kəlamını xatırlatmışdı. O belə demişdi:

"Allah üçün sizə xatırladıram! Məgər Peyğəmbər (s.a.s) Təbuk döyüşü üçün əl-Usra ordusunu hazırlayarkən: "Kim Allah qatında qəbul olunan bir sədəqə verər" dedikdə və hamı sıxıntı içində olduğu halda mən ordunun xərclərini ödəmədimmi?" Camaat: "Bəli", – dedi. Osman (r.a) sözünə davam edərək, dedi: "Allah üçün sizə xatırladıram, məgər bilmirsinizmi ki, Rumə quyusundan yalnız pul müqabilində su götürmək olurdu və mən həmin quyunu satın alaraq camaatın: varlının, kasıbın, yolçunun – bir sözlə, hamının istifadəsinə vermədimmi?!" Camaat: "Bəli", – dedi. Daha sonra Osman (r.a) başqa şeylər də saydı." Buxari 3/109, 5/13; Tirmizi, 3699; Nəsai 6/236

Necə olur ki, Osman (r.a) Allaha and verərək, insanlara Rumə quyusunu aldığını xatırlada bilir, amma Əli (r.a) isə hər kəsin gözü önündə baş vermiş bir hadisəni – Peyğəmbərin (s.a.s) onu özündən sonra "xəlifə təyin etdiyi"ni camaata xatırlatmır?!

18. Səhabələrin haqqı hər şeydən üstün tutmalarına dair mövqeləri heyrətedicidir. Misal olaraq, Əbu Hüzeyfə ibn Ütbə ibn Rabiəni qeyd etmək olar. Beləki, o Bədr döyüşündə iştirak etmiş, atasının, əmisinin və qardaşının müsəlmanların qılıncları ilə necə öldürüldüyünün şahidi olmuşdu. Daha sonra atasının cansız bədəninin Bədr quyularına tərəf sürütdəndiyini və ora atıldığını gördü. Bu cür ağır bir səhnə qarşısında möhkəm qəlbli və güclü insanlar belə ağıllarını itirə bilər. Lakin, səhabələrin haqq üzərindəki sabitqədəmlikləri bundan daha qüvvətli idi. Bu səbədən də o atasının bu acınacaqlı halını gördükdə və Peyğəmbər (s.a.s) ona "ey Əbu Hüzeyfə! Deyəsən atanın başına gələnlər səni üzdü" dedikdə onun üzünün rəngi dəyişmədi və Allah rəsuluna (s.a.s) belə cavab verdi:

"Ey Allahın elçisi! Mənə nə olub ki, mən Allah və Rəsuluna iman etməyim?! Lakin, qövmü içərisində ağlında və şərəfində Ütbəyə bənzər biri yox idi. Buna görə də çox istəyirdim ki, Allah onu İslama hidayət etsin. Ölümünü gördükdə isə bu hal məni çox üzdü."

Haqqdan bu cür möhkəm tutunan, haqqı öz atalarından və digər doğmalarından üstün görən bu insanların Əbu Bəkrə və ya başqa birisinə görə Peyğəmbərin (s.a.s) vəsiyyətinə və qoyub getdiyi haqqa arxa çevirmələri təsəvvür oluna bilərmi?! Uca Allaha and olsun ki, bu, qeyri-mümkün bir şeydir! Əgər, doğrudan da ortada hər hansı bir vəsiyyət və əhd-peyman olsaydı, onlar haqqı dilə gətirməkdən və haqqı icra etməkdən geri qalmazdılar. Çünki, onlar haqqı hər şeydən uca tutmaqda insanların ən sadiq olanları və haqqı icra etməkdə ən cəsurları idilər.

19. Peyğəmbər (s.a.s) vəfat etdikdə Məkkə, Mədinə, Taifdən başqa demək olar ki, bütün qəbilələr dindən döndülər. Əbu Bəkr (r.a) də onlara qarşı savaş elan etdi. Onlarla savaşmasının səbəblərindən biri də zəkat verməkdən imtina etmələri vəya Əbu Bəkrin (r.a) xilafətinə etiraz etmələri idi.Necəki, onlardan biri nəzmə çəkərək, belə demişdi: "Peyğəmbər aramızda ikən ona itaət edirdik. Bəs indi Əbu Bəkrə nə üçün itaət etməliyik?!"

Lakin, onlardan heç kəs "Əlinin xilafəti barədə bizim əlimizdə Peyğəmbərin (s.a.s) vəsiyyəti var, ona görə də sonuna qədər səninlə savaşacayıq" demədilər. Əgər ortalıqda belə bir vəsiyyət olsaydı, heç şübhəsiz ki, bu Əbu Bəkrə (r.a) qarşı savaşmaları üçün onların əlində olan ən əsaslı dəlil və onun rəhbərliyinə qarşı qaldırdıqları üsyan üçün tutarlı bir bəhanə olardı. Lakin, üsyan edən heç bir ərəb qəbiləsi bu iddianı irəli sürməmişdi.

20. Bənu Hənifə qəbiləsi Müseyləmənin (yalançı peyğəmbər) yalançı olduğunu bildiyi halda, yerlibazlıq səbəbi ilə onun səfində duraraq, Əbu Bəkrə və müsəlmanlara qarşı vuruşdu. Həmçinin, Bənu Əsəd qəbiləsi Tuleyha əl-Əsədinin, Bənu Təmim qəbiləsi isə Səcahın səfində savaşdılar. Hamısı da yalan iddialar ilə insanları aldatmaq istəyən kəslər idi. Bu cür yalançıların səfində duran, onlara dəstək olan kəslər tapıldığı halda heç mümkündürmü ki, Əli (r.a) kimi doğru danışan və təmiz bir şəxsiyyətin əlində haqq olan bir vəsiyyət olsun, amma ona dəstək olacaq, onun səfində duracaq və onunla birgə vuruşacaq bir nəfər belə olmasın?!

21. Səhabələr Peyğəmbərin (s.a.s) həyat tərzini hər bir incəliyinə qədər diqqətli bir şəkildə izlədilər.Onun qonaqladığı yerləri, getdiyi yolları, özünə doğru namaz qıldığı sütunu, danışıq tərzini, oturuş və duruş şəklini, gəzərkən necə gəzdiyini, yatarkən necə yatdığını bizlərə vəsf etdilər. Yatarkən, necə nəfəs alıb-verməsindən namaz qılarkən, saqqalının tərpənməsinə qədər hər bir incəliyi nəql etdilər. Onun kəlamlarını hifz edib, sonrakı nəsillərə ötürdülər. Deyə bilərik ki, Peyğəmbərimizdən (s.a.s) səhih olaraq nəql olunanlar qədər heç bir Peyğəmbərdən, tarixi

şəxsdən bu genişlikdə elmi və mədəni irs nəql olunmamışdır. Bütün bunları biləndən sonra heç mümkündürmü ki, Peyğəmbər (s.a.s) hər hansı bir mövzuda vəsiyyət etsin, müsəlmanlar ilə əhd-peyman bağlasın, amma bu vəsiyyət gizli qalsın vəya gizlədilsin, aşkara çıxmasın və yayılmasın?!

Müşriklərdən olan Urvə ibn Məsud əs-Səqafi Hudeybiyyə günü saziş imzalanandan sonra qövmü Qureyşin yanına qayıdanda onlara belə demişdi:

— "Ey qövmüm! Allaha and olsun ki, mən Qeysər, Xosrov və Nəcaşi kimi padşahlarla görüşmüşəm. Amma, heç bir başçının öz ətrafındakı şəxslər tərəfindən Muhəmmədin səhabələri kimi hörmət edildiyini görməmişəm. Allaha and olsun ki, o tərini siləndə vəya tüfürəndə səhabələrindən biri mütləq onu əli ilə götürər və onunla üzünə və dərisinə sürtərdi. Onlara əmr edəndə, onun əmrinə tez cavab verib, tabe olardılar. Dəstəmaz alanda dəstəmaz suyundan istifadə etmək üçün az qala bir-birinin üzərinə çıxardılar. Onun önündə danışanda səslərini aşağı salar və heç vaxt ona hörmətsiz nəzərlə baxmazdılar."

Səhih əl Buxari, 2731, 2732

22. Səhabələr müxtəlif qəbilələrdən və ayrı-ayrı əşirətlərdən idilər. Onları bir araya toplayan və bir-birlərinə yaxın edən yalnız və yalnız din faktoru və Peyğəmbər (s.a.s) sevgisi idi. Elə fərz edək ki, həmin qəbilələrdən vəya əşirətlərdən biri vəsiyyəti gizlətdi və hiylə etdi, bəs digərləri harada idilər?! Elə fərz edək ki, bir diyar nahaqdan yana iş gördü, bəs digər şəhərlər, qəbilələr harada idilər?!

23. Süffə əhli öz məmləkətlərini, qohum-əqrəbalarını tərk edib, Mədinəyə – Peyğəmbərin (s.a.s) yanına hicrət edən kəslər idi. Onlar bu yolda hər bir çətinliyi, aclığı, yoxsulluğu göz önünə almışdılar. Məqsədləri isə yalnız Peyğəmbərə (s.a.s) tabe olmaq, onun yanına gələrək dini öyrənmək idi. Bütün bunlardan sonra Peyğəmbərin (s.a.s) vəsiyyətini gizlətmələri üçün kim onları dünya malı vəya başqa bir şeylə aldada bilərdi?!

24. Əli (r.a) xəlifə olana qədər keçən bütün illər ərzində heç vaxt xilafət arzusu ilə yaşamadı və xəlifə olduqda da buna görə fərəh hissi duymadı. Əksinə, belə dedi: "Məni tərk edin və məndən başqasını seçin!"

Maraqlıdır, görəsən, Əli (r.a) nə üçün:"Bəli, bu Peyğəmbərin (s.a.s) haqq olan vəsiyyəti və sizin boynunuzda olan əhdidir" demədi?! Həmçinin, Əli (r.a) "məni tərk edin və məndən başqasını seçin" deyib üzrxahlıq edəndə nə üçün camaat: "Sən Peyğəmbərdən (s.a.s) sonra onun canişinisən, biz səndən başqasını seçə bilmərik. Çünki, bu Peyğəmbərin (s.a.s) bizə olan vəsiyyəti idi" demədilər?!

25. Abdullah ibn Zübeyr (r.a) Yezidə qarşı çıxdı. Nəticədə, bir qrup insan onun ətrafına toplandı və Kəbəyə sığındılar, ölənə qədər də savaşdılar. Halbuki, onun əlində Peyğəmbərin (s.a.s) əhdi və vəsiyyəti yox idi. Məgər Əli ibn Əbu Talib yaxud oğlu Həsən əllərində Peyğəmbərin (s.a.s) "vəsiyyət"i olduğu halda, bibisi oğlu Abdullah ibn Zübeyrin etdiyinin eynisini edə bilməzdilərmi?!

26. Təsəvvür edin ki, Peyğəmbərin (s.a.s) "vəsiyyət"ini gözardı etməklə, onun əhdini pozmaqla vəsf olunan bu insanlar vaxtı ilə Allah rəsulu (s.a.s) Məkkədə tək və gücsüz olduğu halda, İslamı qəbul edib, ona tabe olan kəslər idilər. Bütün dünya bir səf halında önlərində durduğu halda onlar saylarının az olmasına baxmayaraq, Peyğəmbər (s.a.s) ilə bir səfdə durmuşdular. Bu seçimlərində isə onlar heç vaxt tərəddüd hissi duymamış, öz səflərini yəqinliklə və əminliklə bəlli etmişdilər. Bütün dünyanı əldən versəydilər belə onlar Allah və

Rəsulu ilə birlikdə idilər. Bu səbəbdən də onların özlərini din uğrunda fəda etmələri, canlarından belə keçməyə hazır olmaları iman gücündən doğan bir hal idi. Çünki, onlar yəqinliklə inanırdılar ki, iman etdikləri, hər sözünü təsdiq etdikləri və özünə tabe olduqları şəxs, həqiqətən də Allahın haqq və sadiq elçisidir. Onlar yəqinliklə inanırdılar ki, tabe olduqları bu yolda bütün dünya nemətlərini əldən versələr belə bu yol sonunda onları axirət cənnətinə aparacaqdır. Bütün bunlardan sonra onların öz etiqadlarını və qənaətlərini dəyişdirdiklərinə və hər hansı bir keçici dünya marağına görə Peyğəmbərə (s.a.s) verdikləri sözü pozduqlarınamı inanaq?!

Təsəvvür edin ki,bu insanların Peyğəmbərin (s.a.s) dilindən çıxan hər kəlməsinin doğruluğuna dair qəlblərində daşıdıqları yəqinlikləri gözləri ilə gördüklərişeyin həqiqətinə dair hasil olan yəqinliklərindən daha böyük idi. Onlara: "Muhəmməd gecə vaxtı Beytül-Məqdisə getdiyini və sonra yenidən həmin gecə Məkkəyə qayıtdığını iddia edir", – deyildikdə cavabları belə olmuşdu: "Əgər belə deyibsə, deməli, doğru söyləyibdir"

Bütün bunlardan sonra mümkündürmü ki, Peyğəmbər (s.a.s) hər hansı bir mövzuda vəsiyyət etsin, müsəlmanlarla əhd-peyman bağlasın, lakin onlar bu əhdi pozsunlar və vədlərinə xilaf çıxsınlar?! Halbuki, məhz onlar ona yəqinliklə iman etmiş və hər dediyi sözünü təsdiqləyərək, bütün dünya nemətlərindən üz çevirmişdilər. Həmçinin, Peyğəmbərin (s.a.s) vəfatından sonra onların Allah yolunda etdikləri cihadlarına, ələlxüsus dindənüz döndərənlərə qarşı etdikləri savaşlarına və yalançı peyğəmbərlik iddialarını necə alt-üst etdiklərinə baxın! Onlar bu cihadlarını Allah rəsulu (s.a.s) ilə birlikdə etdikləri cihadlarının bir davamı hesab edirdilər. Peyğəmbərlik iddiasında olan yalançı Müseyləmənin ordusuna qarşı vuruşduqda kəfənlərini geyinmiş, bədənlərini şəhadət ətri ilə ətirləmişdilər. Beləcə şəhadət məqamına ucalmaq üçün can atırdılar ki, onlar ölsələr belə, Peyğəmbərin (s.a.s) dini və risaləti yer üzündə əbədi qalsın. Bu döyüşdə şəhid olanların əksəriyyəti Quranı əzbər bilən hafiz səhabələr idi.

Necə düşünə bilərik ki, bu cür döyüşlərdə şəhadət məqamına yüksələn bu Quran hafizləri (70 nəfər) Əlinin (r.a) haqqını qəsb etmiş və Peyğəmbərin (s.a.s) vəsiyyətini gözardı etmiş bir xəlifənin bayrağı altında vuruşduqlarını bilə-bilə ölümə doğru can atsınlar?!

27. Məkkə dönəmində İslamı qəbul edənlərin Allah rəsulu (s.a.s) ilə birlikdə məruz qaldıqları bəla və müsibətləri, çəkdikləri əziyyətləri xatırlayın! Onlar öz doğma ev-eşiklərindən didərgin düşmüş, mal-mülklərini əldən vermiş və Peyğəmbərlə (s.a.s) birlikdə tamamilə başqa bir diyara, yəni onlara yad olan bir şəhərə – Mədinəyə hicrət etmişdilər. Həmin şəhərdə isə nə mal-mülkləri, nə də ev-eşikləri vardı. Əgər Allah və Rəsulunun dediklərinə tam imanları, Allah və Rəsulunun vəd etdiklərinə tam əminlikləri olmasaydı, sanki nəticəsi bəlli olmayan bir yola qədəm qoyardılar. Kimsə zənn edə bilərmi ki, onlar bütün bunları hansısa bir dünya mənfəətinə görə edirdilər?!

Bir sözlə onlar Allah və Rəsulu üçün dünyadan əllərini üzmüş kəslər idi. Elə isə heç düşünülə bilərmi ki, onlar Peyğəmbərlə (s.a.s) bu qədər çətin və keşməkeşli həyat yolu keçdikdən, öz gözləri ilə vəhyin ona necə endiyini və ecazkar bir möcüzənin onun önündə dil açıb necə danışdığınıgördükdən sonra ömürlərinin sonlarında hansısa bir dünya mənfəətinə görə Allah və Rəsulundan üz çevirsinlər?!

28. Budur, Əmmar ibn Yasir (r.a) onun anası və atası peyğəmbərliyin ilk günlərindən Allah rəsuluna (s.a.s) tabe olmuş, zəif, kölə olmalarına baxmayaraq, bu yolda min bir əzab-əziyyətə səbr etmiş və Qureyşin qaniçən cəlladları qarşısında dik dura bilmişdilər. Məkkənin qızmar çöllərində İslam dinindən üz döndərmələri üçün işgəncələrə məruz qalmış, bu işgəncələr qarşısında Məkkənin dağları dözə bilmədiyi halda, onlar hər cür əzaba tab gətirmiş və zəiflik

göstərməmişdilər. Beləcə Əmmarın atası Yasir işgəncələr altında canını tapşırmış, anası Sumeyyə isə İslamın ilk şəhidi olmuşdu. Bütün bunların müqabilində isə Allah rəsulu (s.a.s) onlara qəlblərində yəqinliklə iman etdikləri axirət nemətindən başqa dünya mənfəətindən heç bir şey vəd etməmiş və onlara belə demişdi: "Ey Əmmarın ailəsi, səbr edin! Şübhəsiz ki, yeriniz cənnətdir."

Bütün bunlardan sonra Əmmar ibn Yasir (r.a) əlli il yaşamış, Peyğəmbərlə (s.a.s) birlikdə Mədinəyə hicrət etmişdi. Allah rəsulu (s.a.s) onun fitnələr önündə haqq üzərində sabit qalacağını qabaqcadan xəbər vermiş və belə demişdi: "Əmmarı bağı – həddi aşmış tayfa öldürəcəkdir."

Əli (r.a) xəlifə seçildikdə Əmmar onunla birgə idi və yaşının çox olmasına baxmayaraq, onunla birgə döyüş meydanlarına çıxırdı. Yaşı doxsan dördə yaxın idi. Bu səbəbdən əlində qılınc, nizə tutduqda əli əsərdi. O, Əli (r.a) ilə birgə döyüş meydanına çıxdıqda belə demişdi: "Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, mən bu bayraq ilə Peyğəmbərlə (s.a.s) birlikdə üç dəfə döyüş meydanına çıxmışam, bu artıq dördüncüdür. Canım Əlində olan Allaha and olsun ki, Əhsaya qədər bizi vursalar belə yenə də əminəm ki, biz haqq, onlar isə batil üzərindədirlər."

Bu cür yəqinliyə sahib olan və möminlərin əmiri Əli ibn Əbu Talibi (r.a) bu dərəcədə sevən bir kəsin Peyğəmbərin (s.a.s) vəsiyyətini eşitdikdən və buna şahid olduqdan sonra Əlidən başqasına beyət etməsi təsəvvür oluna bilərmi?!

Əgər ortalıqda hər hansı bir vəsiyyət, əhd-peyman var idisə Əmmar Əbu Bəkrə, Ömərə və Osmana: "Siz haqqınız olmayan xilafəti qəsb etdiniz və Peyğəmbərə (s.a.s) verdiyiniz sözü pozdunuz", – deyə bilməyəcək qədər zəif birisi idimi?!

Halbuki, Əmmar ibn Yasir Hz Ömərin dövründə Bəsrə şəhərinə vali təyin edilmişdi.

Görəsən, özü və valideynləri Allah yolunda o qədər çətinliklər gördükdən, ana-atası işgəncələr altında şəhid olduqdan sonra Əmmar (r.a) nədən qorxurdu?! Görəsən, yaşının çox, bədəninin isə zəif olmasına baxmayaraq, Əliyə (r.a) beyət etdiyinə görə ona qarşı vəfa borcunu ödəməsi üçün ölümün gözünə dik baxan Əmmar (r.a) nədən ehtiyat edirdi?! Əgər Peyğəmbərin (s.a.s) Əlinin (r.a) xilafətinə dair vəsiyyəti var idisə, nə üçün Əmmar (r.a) bu vəsiyyətə qarşı vəfa borcunu ödəmədi və öz şücaətini ortaya qoymadı?!

29. Həsən ibn Əli (r.a) Qədir-Xumda valideynləri ilə birgə idi və hər şeyi dərk edəcək yaşda idi. Valideynləri Əli və Fatimə Peyğəmbərlə (s.a.s) birgə həcc etmişdilər. Allah rəsulu (s.a.s) Qədir-Xumda xütbə verərkən, böyük ehtimalla, o da atasının yanında idi və Peyğəmbərin (s.a.s) atasının əlini necə qaldırdığını da görmüş, xütbədə Allah rəsulunun nə dediyini də eşitmiş və yadda saxlamışdı. Həmin vaxt onun səkkiz yaşı var idi. İllər ötdükdən sonra elə bir vaxt gəldi ki, o özü də xəlifə oldu və xilafət dövrü cəmi altı ay sürdü. Özü müsəlman cəmiyyətini və dövlətini qorumaq naminə onu Muaviyəyə təhvil verdi. Heç mümkündürmü ki, Həsən Qədir-Xum hadisəsində iştirak etsin və Peyğəmbərin (s.a.s) atası barədə dediyi vəsiyyətini eşitsin, amma daha sonra xilafətdən əl çəkib onu Muaviyəyə təhvil versin?!

Həsənin (r.a) dəyərini düşürməkdən ötrü bundan da "əlverişli" bir məqam ola bilərmi?! O, özü atası üçün edilmiş bir vəsiyyəti gözardı etmişdisə, bu vəsiyyəti gözardı edəcək digər insanları necə qınamaq olar?! Bir anlıq Həsən ilə Osmanın halını müqayisə et! Osman (r.a) Peyğəmbərin "vəsiyyət"i ilə deyil, müsəlmanların şurasının seçimi ilə xilafətə gəldi. Evi mühasirəyə alınıb, ondan xilafətdən əl çəkməsi tələb olunduqda sonuna qədər müqavimət göstərdi və özünü ölümün ağuşuna atdı. Lakin, müsəlmanların beyətinə xilaf çıxmadı.

Elə isə anası Allah rəsulunun (s.a.s) cismindən bir parça olan, atası Allah və Rəsulunun sevimlisi, hər bir möminin mövlası olan, Peyğəmbərin nəvəsi Həsənin (r.a) Allah elçisinin (s.a.s) əhdinə xilaf çıxması, Peyğəmbər (s.a.s) tərəfindən atasına vəsiyyət edilmiş xilafət öz əlində olduğu halda, onu başqasına təhvil verməsi necə düşünülə bilər?!

30. Mövzu ilə əlaqədar bir qrup da vardır ki, onların tərəfkeşlikdə ittiham olunmaları mümkünsüz idi. Həmin kəslər Peyğəmbərin (s.a.s) zövcələri idilər. Uca Allah onları Qiyamət gününə qədər möminlərin anaları etmişdir: **"Peyğəmbər möminlərə onların özlərindən daha yaxındır. Zövcələri isə möminlərin analarıdır"** Əhzab, 6

Onu da qeyd edək ki, Peyğəmbərin (s.a.s) zövcələri müxtəlif qəbilələrdən idilər. Onların içində Qureyş qəbiləsindən olan, Cuveyriyyə binti Haris kimi Mustalaq qəbiləsindən, Safiyyə binti Huyey ibn Əxtab kimi Nadir qəbiləsindən, Meymunə binti Haris kimi Hilal qəbiləsindən olanlar var idi. Peyğəmbərin (s.a.s) zövcələrinin hamısı Vida həccində onunla birlikdə idilər və Qədir-Xumda digər insanların eşitdiklərini onlar da eşitmişdilər. Uca Allahın öz Kitabında tərifləyiyi, səna etdiyi bu qadınların şahid olduqları bir vəsiyyəti gizlətmələri, Peyğəmbər əhdinin pozulmasına göz yummaları və səssiz qalmaları mümkünsüz idi. Necə olur ki, möminlərin anaları dünya və onun bər-bəzəyindən üz çevirərək, Allah və Rəsulunu tərcih etsinlər, daha sonra isə Peyğəmbərin (s.a.s) vəsiyyətinin gözardı edildiyini görüb, buna qarşı biganə qalıb səs çıxarmasınlar?! Onların müxtəlif qəbilələr və nəsillərdən olmalarına rəğmən Əliyə (r.a) qarşı olan hansısa bir əşirət ilə əlbir olmaları, birləşmələri və kimisə Peyğəmbərin (s.a.s) xilafət üçün seçdiyi kəsdən üstün görmələri qeyri-mümkün idi.

31. Qədir-Xum hadisəsi ilə Peyğəmbərin (s.a.s) vəfatı və Əbu Bəkrin (r.a) xəlifə seçilməsi arasında cəmi 84 gün vaxt keçmişdi. Bu isə son dərəcə qısa bir müddət idi. Ona görə də həmin hadisədə iştirak edənlərin demək olar ki, hamısı sağ idi, olub-keçənləri də heç kəs unutmamışdı və vəziyyət də dəyişməmişdi. Deyilə bilməz ki, o vaxt vəziyyət ayrı idi, indi isə tamam başqadır. Əsla! Necə ola bilər ki, bu qədər adam – on minlərlə şəxs Peyğəmbər "vəsiyyəti"nin şahidi olsun, aradan qısa bir müddət keçdikdən sonra vəsiyyət dəyişdirilsin, vədə xilaf çıxılsın, lakin bir nəfər belə səsini çıxartmasın, etiraz etməsin, hətta, olub-bitənləri qəribsəyərək sual belə verməsin?!

Hər hansı bir nəsil barədə bunu təsəvvür etmək mümkünsüz olduğu halda, Allah rəsuluna (s.a.s) qarşı həddsiz sevgi və itaəti ilə seçilən səhabə nəsli barədə bu necə təsəvvür oluna bilər?!

32. Uca Allah din təbliğatının kamil olması və Peyğəmbərin (s.a.s) elçilik vəzifəsinin tamamlanması münasibəti ilə müjdə olaraq "ən-Nəsr" surəsini nazil etdi:

"Allahın köməyi və qələbə gəldiyi zaman insanların dəstə-dəstə Allahın dininə girdiklərini gördükdə həmd ilə Rəbbini tərifla və Ondan bağışlanmağını dilə. Həqiqətən, O, tövbələri qəbul edəndir!" Nəsr, 1-3

Təbii ki, zəfər müjdəsinin əlamətlərinin hasil olması Allah rəsulunun tezliklə Uca Dostuna qovuşacağına bir işarə idi. Şübhəsiz bu surə dinin tamamlanacağı, hər işin öz qaydasında yürüyəcəyi, insanların İslamı qəbul edib bu dinə daxil olacaqları barədə bir müjdə idi. Əgər insanlar bu dinə nifaq üzərində daxil olacaqdılarsa, İslamı qəbul edib, beyət edərək əhd-peyman bağlayıb daha sonra Peyğəmbərin (s.a.s) vəfat etdiyi gündə ən böyük vədlərinə xilaf çıxacaqdılarsa hansı müjdədən söhbət gedə bilərdi?

Əgər onlar Peyğəmbərin (s.a.s) vəfat etdiyi gün hamılıqla onun dinindən üz çevirəcək, vədlərinə xilaf çıxacaqdılarsa, Uca Allah buna görəmi Rəsulunu (s.a.s) həmin insanların dəstə-dəstə dinə girəcəkləri səbəbilə müjdələmiş və bu nemətə görə ona zikr və istiğfarla şükr etməsini əmr etmişdi?

Uca Allah tərəfindən İslam dini üçün bu necə bir yardım və necə bir zəfərdir ki, elə bu yardımın və bu zəfərin gerçəkləşməsinə səbəb olacaq səhabələrin ən seçkinləri Peyğəmbərlə (s.a.s) əhd-peyman bağlayacaq, daha sonra da şərəfli cəsədi hələ torpağa tapşırılmamış bu əhdi pozacaqlar?! Əgər Peyğəmbər dostlarının ən öndə gedənləri belədirsə, bəs onlara tabe olan və onlardan sonra İslamı qəbul edənlər barədə nə düşünə bilərik?!

Belə bir nəticənin ömrünün və dəvətinin sonlarında Peyğəmbər (s.a.s) üçün ilahi bir müjdə hesab edilməsindən Allaha pənah aparırıq! Lakin, biz bilirik ki, nazil olan bu surə Allahın dininin və Peyğəmbərin (s.a.s) risalətinin həyat davam etdikcə yer üzündə əbədi qalacağının,Muhəmmədin (s.a.s) vəzifəsinin artıq tamamlandığının bir müjdəsi və Uca Dostuna qovuşma vaxtının gəlib çatdığının bir xəbərçisi idi. Beləki, Rəsul (s.a.s) gedəcək, lakin onun risalət nuru sönməyəcəkdir. İlahi təbliğatçı dünyadan köçəcək, amma onun təbliğ etdikləri yer üzündə əbədi qalacaqdır.

Nəsr surəsi ilə əlaqədar yuxarıda qeyd etdiklərimiz eynilə İslam dininin bütün dinlərdən üstün olacağını və Allah tərəfindən Peyğəmbərə (s.a.s) kömək olunacağını bəyan edən "müjdə" ayələri barədə də keçərlidir. Həmin ayələrin birində Uca Allah buyurur:

"Müşriklərin xoşuna gəlməsə də, İslamı bütün dinlərdən üstün etmək üçün öz Elçisini doğru yol göstəricisi və haqq din ilə göndərən Odur" Tövbə, 33

Əgər bu dinin nuru Peyğəmbərinin (s.a.s) vəfat etdiyi gün onun qüslundan, kəfənlənməsindən və dəfnindən öncə ən böyük əhdinin pozulması ilə sönəcəkdisə o zaman bununla İslam dini və Muhəmməd şəriəti digər dinlərdən necə üstün ola bilərdi?! Elə isə bu necə İlahi bir zəfər, İlahi bir müjdə sayıla bilər?!

Lakin, biz bilirik ki, bu Allahın dininin və Peyğəmbərin (s.a.s) risalətinin bizə çatdırıldığı kimi dəyişmədən yer üzündə əbədi qalacağının bir müjdəsi idi. Tarix də bunu təsdiq edir, Peyğəmbər (s.a.s) vəfat edəndən sonra 100 il keçməmiş müsəlmanlar Qərbdə Parisə, Şərqdə isə Çinə qədər böyük əraziyə sahib olmuşdular. Uca Allah öz dinini onların əli ilə qalib etmişdi.

33. Biz müsəlmanlar Peyğəmbərimizin (s.a.s) risalət tarixini yəni, onun dəvət həyatını və bu istiqamətdə əldə etdiyi uğurlarını dilə gətirəndə daima onun bəşəriyyətin ən böyük islahatçısı olduğunu, əldə etdiyi uğurların və gördüyü işlərin də bəşəriyyət tarixində ən böyük uğurlar və işlər olduğunu deyirik. Beləki, o qısa zaman içərisində insanları zülmətlərdən nura çıxartmış, onların dəstə-dəstə Allahın dinini qəbul etmələrinə səbəb olmuş və ətrafında olan insanları misli görünməmiş şəkildə nümunəvi bir nəsil kimi yetişdirmişdi. Beləcə İslam dinini qəbul edib ona itaət edən, din təbliğatında ona yardımçı olan kəslər həqiqi mənada əsl sadiq möminlər olmuşdular. Allah rəsulu (s.a.s) onlara öz ana-atalarından daha sevimli olmuşdu. Elə bu səbəbdən də Peyğəmbərin (s.a.s) vəfatından sonra Ərəbistan yarımadasının bəzi bölgələrində baş qaldıran "riddət" – dindən dönmə hərəkatları tez bir zamanda sönmüşdü. Çünki, bu qısa müddətli məhdud sahədə olan üsyan hərəkatları idi. Allah rəsulunun (s.a.s) vəfatından sonra onun əshabı risalət nurunu dünyanın hər tərəfinə yaydı,öz Peyğəmbərlərindən öyrəndiklərini digər insanlara öyrətməyə və Peyğəmbərin (s.a.s) gətirdiyi dini bütün dünyaya yaymağa başladılar.

Bugün də dünyanın hər yerində, hər bölgəsində, hər irqdən və millətdən olan insanların içində "əşhədu ənnə Muhəmmədən rəsulullah" şəhadətinin ucaldığını gördükdə səhabələrin gördükləri bu əzəmətli və danılmaz əməyə qarşı qəlbimizin dərinliklərində bir yəqinlik kök salır və öz-özümüzə belə deyirik: Bu Peyğəmbərin Rəbbi yanında olan hörmət və izzəti necə də böyükdür! Lakin, Qədir-Xum hadisəsinin "canişin,təyinetmə" versiyasına əsasən orada Əli (r.a) Peyğəmbər (s.a.s) tərəfindən canişin təyin edilmiş, lakin onun "vəsiyyət"i gözardı edilmiş və

pozulmuşdu. Deməli, nəticə etibarilə belə qənaətə gəlmək olar ki, Peyğəmbərin (s.a.s) bəşəriyyətə göndərilmə missiyası uğurlu olmamış və öz səmərəsini göstərməmişdir. Əgər ona iman edən və digər insanların da İslamı qəbul etmələrinə səbəb olan, Peyğəmbərlə (s.a.s) birlikdə həyat sürən, onunla birgə hicrət edən, onunla bərabər savaşan, sonda onunla birlikdə həcc edən və Qədir-Xumda onun "vəsiyyət"ini qəbul edib, onunla əhd-peyman bağlayan səhabə nəsli daha sonra bu əhdi pozur və vəsiyyəti gözardı edirsə, deməli, qəlblərində gizlətdikləri nifaq daha sonra ortaya çıxmış olur. Beləcə bizə aydın olur ki, Peyğəmbərin (s.a.s) 23 il ərzində gördüyü iş yalnız və yalnız münafiqlərdən ibarət bir cəmiyyət yetişdirməsi olmuşdur. Allah rəsulu (s.a.s) dünyadan köçdükdən sonra da onların əsl niyyətləri üzə çıxmış və Peyğəmbəri (s.a.s) aldatdıqları bəlli olmuşdu. Elə çıxır ki, bütün həyatı boyunca onların Peyğəmbərdən (s.a.s) eşitdikləri kəlamlar və gördükləri möcüzələr onlara heç bir təsir göstərməmişdi. Beləcə onun risalətinin doğruluğuna qane olmamış, əhdinə vəfa göstərməmiş və dininə əməl etməmişdilər.

Qədir-Xum hadisəsinin "canişin təyinetmə" versiyası Peyğəmbərin (s.a.s) əshabı ilə birlikdə keçirdiyi təlim-tərbiyə, əzab-əziyyət dolu həyatında gördüyü işlər və gəldiyi nəticə barədə yalnız pis və mənfi obraz yaradır. Əgər bu dinin ilk nəsli və Peyğəmbərin (s.a.s) yanında yetişmiş əshabı bu halda olubsa, bundan sonra hansısa bir dövrdə kim cürət edərək, insanları bu dinə çağıra bilər?! Yuxarıda qeyd edilənlərə etiqad etdiyimiz halda, insanları İslam dininə dəvət etdikdə bizə nə deyərlər?!

Səhih Buxaridə nəql olunur ki, Əbu Süfyan müsəlman olmadığı dövrdə Şamda ticarət etdiyi zaman Roma imperatoru Herakl onu və bəzi Qureyş liderlərini yanına çağırır. Onlardan Peyğəmbər (s.a.s) haqqında bəzi suallar soruşur. Suallardan da biri bu idi ki, "Onun (peyğəmbər) tərəfdarları artır yoxsa azalır, tərəfdarlarından dinə gəldikdən sonra üz döndərənlər olubmu?!"

Əbu Süfyan peyğəmbər tərəfdarlarının sayının artdığını və üz döndərənlərin olmadığını dedikdə bu cavab müdrik kral olan Herakl üçün İslamın haqq din olmasının nişanəsi kimi qəbul edilmişdi.

Təsəvvür edin ki, insanları elə bir dinə səsləyirik ki, bu dinin peyğəmbəri belə öz yanındakı insanları, ən yaxın adamlarını bu dinin haqq bir din olduğuna inandıra bilməmiş və onun sağlığında özünü əsl mömin kimi göstərən kəslərin sonradan imanlarında sadiq olmadıqları bəlli olmuşdur. Onlar öz peyğəmbərlərini aldatmış, ona qarşı hiylə qurmuş, bunun üçün də o vəfat etdikdə həmən əhdlərinə xilaf çıxmışdılar. Əgər həqiqətən də onun peyğəmbərliyinə iman edirdilərsə o zaman sağlığında da vəfatından sonra da ona qarşı vəfalı olmalı idilər.

34. Qədir-Xum hadisəsini "canişin, təyinetmə" versiyası əsasında təqdim etmək, əslində Peyğəmbəri (s.a.s) bir növ sadəlövhlükdə ittiham etmək deməkdir. Yəni, o ən yaxın dostları tərəfindən aldadılmışdır. Hiylə və yalanlarını qəlblərində gizlədərək, zahirən ona vəd verib əhd-peyman bağlamış və beləcə öz yalanları ilə onu aldatmağa müvəffəq olmuşlar. Bu elə münafiqlərin Peyğəmbəri (s.a.s) ittiham etdikləri şeyin eynisidir. Beləki, onlar Allah rəsulu (s.a.s) barədə **"O bir qulaqdır"** (Tövbə, 61) demişdilər. Yəni, o hamını dinləyən, hər sözü eşidib, inanan bir qulaqdır. Yəhudilərin bu sözünə cavab olaraq Uca Allah belə demişdir: **"De, o sizin üçün ancaq xeyirli sözlər eşidən biridir"** (Tövbə, 61)

Halbuki, biz Peyğəmbərin (s.a.s) həyat hekayəsi ilə tanış olduqda görürük ki, o ömrü boyunca kimisə aldatmamış və kiməsə aldanmamışdır. Hiyləsindən xəbərdar olmadığı kəslər olduqda belə bu barədə ona vəhy nazil olar və beləcə həmin işdən xəbər tutardı. Bir sözlə, sadəlövh birinin bu böyüklükdə tarixi nailiyyətlərə imza atması və bəşəriyyəti idarə edəbiləcək

gücə sahib olması mümkünsüz bir şeydir. Əks halda münafiqlər və hiyləgərlər öz yalan və kələklərini gizlədərək hər addımında onu aldatmağa müvəffəq olardılar.

35. Şiə alimlərinin birindən eşitdiyim ən gözəl sözlərdən biri bu idi: "Əlinin (r.a) hökm vermək dönəmi təkcə onun xilafəti ilə məhdudlaşmırdı. Əksinə, bu onun xilafəti ilə birlikdə, həm də özündən öncəki xəlifələrin vəziri olduğu zamanı da əhatə edirdi"

Əslində bu söz son dərəcə doğru bir sözdür! Bu sözün doğruluğunu təsdiqləyən məqamlardan biri də budur ki, nə Əbu Bəkr (r.a) "riddət" savaşlarına başçılıq etməsi üçün, nə də Ömər və Osman (r.a) kafir diyarlarının fəth edilməsi üçün Əlini (r.a) ordu rəhbəri kimi döyüşlərə yollamazdı. Əgər yollasaydılar, heç şübhəsiz ki, qılınc öz kəskinliyini döyüş meydanında ortaya qoyardı. Lakin, hər üç xəlifə də Əlini (r.a) daha mühüm olan işlər üçün yəni, dövlət idarəçiliyi ilə əlaqəli işlər üçün Mədinədə saxlayardı. Bu səbəbdən də Əli (r.a) həm dəyərli məsləhətləri, həm də idarəçiliyi ilə hər üç xəlifənin zamanında görülən işlərə öz töhfəsini vermişdi. Elə isə rəyinə bu qədər önəm verilən, sözü dinlənilən Əli (r.a) nə üçün ilk növbədə Peyğəmbərin (s.a.s) özü barədə dilə gətirdiyi "vəsiyyət"inə əməl edilməsinin vacibliyini onlara xatırlatmadı və bu barədə öz dəyərli fikrini söyləmədi?! Əgər, doğrudan da, ortalıqda Peyğəmbərin (s.a.s) vəsiyyəti var idisə, nə üçün onları bu vəsiyyətə əməl etməyə və əhdə vəfalı olmağa səsləmədi?!

36. Əlinin (r.a) özündən əvvəlki xəlifələrlə sıx əlaqəsi var idi və onların fikrinə müxalif olsa belə öz rəyini dilə gətirməkdən çəkinməzdi. Hər kəs onu belə tanıyırdı. Buna misal olaraq, aşağıdakıları qeyd etmək olar:

İbn Abbasın (r.a) rəvayyətinə əsasən Əli Ömərin zina edən dəli bir qadını rəcm etmək istəyinə qarşı çıxmışdı. Beləki, bir gün Əli Ömərin zina etdiyinə görə rəcm olunmasına hökm verdiyi ağlı başında olmayan bir qadının yanından keçir. Əli (r.a) həmin qadının rəcm – daşqalaq olunmasına mane olur və Ömərin yanına gedərək, ona belə deyir: Ey möminlərin əmiri! Bu qadın rəcm olunacaq?! Ömər: Bəli, – dedikdə Əli belə cavab verir: Məgər Peyğəmbərin (s.a.s): "Qələm üç kəsin – ağlı başında olmayan dəlinin, oyanana qədər yatanın və büluğ yaşına çatana qədər uşağın üzərindən qaldırılmışdır (yəni, bu üç şəxs məsuliyyətdən azad edilmişdir)" dediyini eşitmədinmi?! Ömər (r.a) dedi: Bəli, düz deyirsən və həmin qadını azad etdi.

Ömər ibn Xattab Əbül-Həsənin (yəni, Əlinin) həll edə bilməyəcəyi problemdən Allaha sığınardı. Həmçinin, Osman (r.a) xilafəti dönəmində təmattü həccini qadağan etdikdə Əli ibn Əbu Talib (r.a) buna öz etirazını bildirmişdi. Mümkündürmü ki, Əli (r.a) bu cür məsələlərdə öz etirazını ortaya qoysun, amma əlində Peyğəmbərin (s.a.s) vəsiyyəti olduğu halda onların xəlifə seçiminə qarşı öz etirazını bildirməsin və Peyğəmbər (s.a.s) onu özündən sonra canişin təyin etdiyi halda, xilafətin başqası tərəfindən "qəsb"olunmasına qarşı çıxmasın. Halbuki bu məsələ digər məsələrə nisbətdə daha önəmli və daha öncül bir məsələdir!

37. Əbu Bəkr (r.a) xəlifə seçildikdə Fatimə (r.a) onun yanına gələrək, Peyğəmbərin (s.a.s) qoyub, getdiyi miras malından ona da pay ayırmasını istədi.

Fikir verin! Dünya qadınlarının fəzilətlisi olan Fatimə özünün haqqı saydığı bir şeyi tələb etməkdə tərəddüd etmədi. Əksinə, öz fikrini, tələbini dilə gətirdi, hətta, qəzəbini belə gizlətmədi. Bütün bunlar isə Peyğəmbərin (s.a.s) mirası – torpaq sahəsi barədə idi. Məgər torpaq sahəsi yerinə öz yoldaşının, əmisi oğlunun xilafətini tələb etsəydi, daha düzgün olmazdımı?! Necə olur ki, Fatimə anamız özünün haqqı saydığı torpaq sahəsini tələb edir və buna görə Əbu Bəkrə qəzəblənir, lakin onun əri Əli öz "haqqı" olan xilafəti tələb edə bilmir?!

38. Peyğəmbər (s.a.s) vəfat etdikdə Bənu Haşimin sayı az deyildi. Onların içində Abbas ibn Əbdülmüttəlib, onun oğlanları Fəzl, Qusəm və Abdullah, habelə Əqil ibn Əbu Talib, Əbu Süfyan ibn Haris ibn Əbdülmüttəlib, Nofəl ibn Haris ibn Əbdülmüttəlib, Rabiə ibn Haris ibn Əbdülmüttəlib və digərləri var idi. Həmçinin, onların əmisi oğlanları sayılan Bənu Müttəlib ibn Əbdi Mənaf da var idi. Bəs necə oldu ki, onlardan biri önə çıxıb danışmadı və öz etirazını dilə gətirmədi?! Aralarında güclü qohumluq bağı olmasına rəğmən nə üçün Peyğəmbər (s.a.s) tərəfindən Əlinin (r.a) xəlifə təyin edilməsi ilə əlaqədar onların bir mövqeyi olmadı?! Vaxtilə Peyğəmbərin (s.a.s) sağlığında Bənu Haşim və Bənu Müttəlibin müsəlman olanları ilə birlikdə hətta kafir olanları da Şib mühasirəsində üç il boyunca Qureyş qəbiləsinin önündə tab gətirə bildilər və qohumları Muhəmmədi (s.a.s) tək buraxmadılar. Bəs nə üçün əlində Peyğəmbər "vəsiyyət"i olan Əlini (r.a) müdafiə etmədilər?!

39. Seyyid Muhəmməd Rəşid Rza "əl-Mənar" adlı təfsirində "Ey Elçi! Rəbbindən sənə nazil ediləni təbliğ et! Əgər belə etməsən, Onun göstərişini yerinə yetirmiş olmazsan. Allah səni insanlardan qoruyar" (əl-Maidə, 67) ayəsinin şərhində belə demişdir: "Biz dəqiq bilirik ki, əgər xilafət ilə bağlı hər hansı bir ayə vəya hədis olsaydı bu xəbər hər tərəfə yayılar, heç kəsə gizli qalmaz və bu barədə heç bir ixtilaf olmazdı. Həmçinin, Əli (r.a) Peyğəmbər (s.a.s) vəfat edən gün müsəlmanların işlərini öz əlinə alar, önə çıxaraq onlara xitab edər, Peyğəmbərin (s.a.s) vəsiyyətini xatırladar və həmin vaxt deyilməsi zəruri olan hər şeyi onlara bəyan edərdi. Əgər doğrudan da o Peyğəmbərdən (s.a.s) sonra Allah və Rəsulu tərəfindən seçilmiş xəlifə olduğuna inanırdısa həmin vaxt bunu dilə gətirməsi ona vacib idi.

Lakin, o belə bir şey demədi, nə Səqifə günü, nə Ömərin vəfatından sonra şura təyin edilən gün, nə də başqa bir vaxt nə o özü, nə əhli-beytindən kimsə, nə də onu digərlərindən üstün görən ən yaxın dostları onun xilafətinə dair hər hansı bir ayəni dəlil gətirmədilər. Halbuki, Əli (r.a) o kəs idi ki, Allah üçün haqqı deyər və heç kəsin qınağından qorxmazdı. Onun nə əməlində, nə də sözündə heç vaxt təqiyyə görülməmişdi. Onun Peyğəmbər (s.a.s) tərəfindən canişin seçilməsi iddiası firqələrin və məzhəb təəssübkeşliyinin zühur etməsindən sonra ortaya çıxmış, mövzu ilə əlaqədar hədis və rəvayyətlər uydurulmuşdu.

Şiələr adətən Qədir xum hədisi ilə bağlı Maidə 67 ayəsini dəlil olaraq gətirirlər. Yəni, iddia edirlər ki, guya bu ayə nazil olduqdan sonra Peyğəmbər (s.a.s) Hz Əlini özündən sonra vasi təyin etmişdi. Bu tamamilə əsassız bir iddiadır.

Suyuti yazır: "Maidə surəsi "Allah səni insanlardan qoruyar" gecə nazil olmuşdu. Tirmizi və Hakim Aişədən (r.a) rəvayyət edirlər: "Bu ayə nazil olana qədər Peyğəmbəri (s.a.s) səhabələri qoruyurdular. Ayə nazil olduqdan sonra Peyğəmbər (s.a.s) dedi: "İnsanlar dağılsın, Allah-Təala məni qoruyacağını vəd edib"

Təbarani İsmət ibn Malik əl Xutəmidən rəvayyət edir: "Biz Peyğəmbəri (s.a.s) bu ayə nazil olana qədər gecələr mühafizə edirdik. Bu ayə nazil olandan sonra biz bu işi tərk etdik."

"əl İtqan fi ulumil Quran", c.1,s.38

Tirmizi, A'məş, şeyx ibn Həyyan, Hakim, Əbu Nueym və Beyhəqi nəql edirlər:

"Bu ayə nazil olana qədər Peyğəmbəri (s.a.s) Məkkədə mühafizəçilər qoruyurdular, Abbas da onlardan biri idi. Bu ayə nazil olduqdan sonra Peyğəmbər (s.a.s) qorunmaqdan imtina etdi. Həmçinin, nəql olunur ki, Əbu Talib Peyğəmbəri (s.a.s) qorumaq üçün mühafizəçilər göndərərdi.

"Allah səni insanlardan qoruyacaq" ayəsi nazil olduqdan sonra Peyğəmbər (s.a.s) dedi:

”Ey əmi! Allah məni öz himayəsinə aldı.Artıq sənin mənim üçün göndərdiklərinə ehtiyyacım yoxdur.”

Həmçinin, Ənəsdən (r.a) rəvayyət olunur ki, bu ayə nazil olana qədər Peyğəmbəri (s.a.s) Huzeyfa və Sədd qoruyurdular. Ayə nazil olduqdan sonra O başını çadırdan çıxardaraq dedi:

“Ey insanlar! Siz gedə bilərsiz, Allah məni insanlardan qoruyacaqdır.”

📚 “Təfsirul munir”, c.3,səh 523-525

Zəməxşəri yazır: Bu Allahın elçisini qorumasına zəmanətdir. Allahın səni qoruyacağı təqdirdə qorxmaq ehtiyyac varmı?! Bizə məlumdur ki, bu ayə nazil olana qədər onu səhabələr qoruyurdular. Ayə nazil olduqdan sonra isə o bu qoruyuculardan imtina etdi və dedi: ”Ey insanlar, siz gedə bilərsiz. Allah məni öz himayəsinə almışdır.”

📚 "Kəşşaf", c.2, səh 514; Sabuni, “Səffətul təfasir”, c.2,səh 126-127

Xülasə, ayənin Qədir Xumla heç bir əlaqəsi yoxdur. Təfsir alimlərinin bir çoxuna görə ayə Məkkədə nazil olmuşdu. Ayələrin ümumi məzmunu isə (Maidə 64-68) kitab əhli və kafirlərdən çəkinməməyi buyurur.

40. Maidə-3 ayəsi harada nazil olmuşdu?!

“Bu gün dininizi sizin üçün kamil etdim, sizə olan nemətimi tamamladım və bir din olaraq sizin üçün İslamı bəyənib seçdim.” 📚 Maidə 3

Şiələr iddia edirlər ki, bu ayə Qədir Xum deyilən yerdə Əlinin (r.a) varis təyin olunmasından sonra nazil olmuşdu. Yəni, şiə tarixçilərinə görə Qədir Xum hadisəsi son həcci tamamladıqdan sonra baş vermişdi. Səhih hədis kitablarında Tarix ibn Hişamdan rəvayyət olunur:

“Bir yəhudi Ömərə (r.a) üz tutaraq: ”Ey Möminlərin əmiri! Əgər “Bugün dininizi sizin üçün kamil etdim, sizə olan nemətimi tamamladım və bir din olaraq sizin üçün İslamı bəyənib seçdim...”ayəsi biz yəhudilər üçün nazil olsaydı o günü biz bayram edərdik. Ömər (r.a) dedi: ”Mən həmin günü və ayənin harda nazil olmasını yaxşı xatırlayıram. Bu ayə Allahın Elçisinə Ərafa günü (Vida həccində) nazil olmuşdu.”

📚 Buxari (45, 7268); Muslim (3017); Tirmizi (3043); Nəsai (8/114) və s.

Eynilə, hətta şiə hədislərində oxuyuruq ki, dinin kamilliyi ayəsi (Maidə 3) Ərafada nazil olmuşdur. Kuleyni'nin "Kafi" kitabında oxuyuruq:

نعمتي عليكم وأتممت دينكم لكم أكملت اليوم ” وجل عز الله أنزل , بعرفة الجمعة يوم

Əbu Cəfər (ə) rəvayət edir ki, Cümə günü Ərəfə günü Allah bu ayəni nazil etdi: “Bu gün dininizi sizin üçün tamamladım”📚 əl-Kafi, 1-ci cild, səh 290

Bədrəttin Çətinər yazır: **”Bu rəvayyət təkcə Ömərdən (r.a) deyil, Əli (r.a), Müaviyə (r.a), Səmurə ibn Cundub (r.a) və s. səhabələrdən də varid olmuşdur. Həmçinin, mürsəl olaraq bu rəvayyət Şabi, Qatadə və başqalarından da varid olmuşdur.”** 📚 “Əsbab ən nüzul” c.1,səh 293

İmam Təbəri yazır: ”Tarix ibn Hişam, ibn Abbas, Muhəmməd ibn Kəb əl Kurayzi, Əmr ibn Şabi, Qatadə, İkrimə, Şəhr ibn Həvşəb, Əsma bint Yezid, Müaviyə və Ömər ibn Xəttaba görə bu ayə cümə gününün axşamı "Vida Həcci" zamanı “Ərafa”da nazil olmuşdu." 📚 "Təbəri Təfsiri",c.3,səh 205

İbn Kəsir öz təfsirində yazır:

”Əsbat, Suddi'dən rəvayyət edir ki, bu ayə Ərafa günü nazil olmuşdu. Bu ayənin cümə və Ərafa günü nazil olmasında heç bir şəkk şübhə yoxdur.” “İbn Kəsir”, Maidə surəsi 3 ayənin təfsiri

Başqa sözlə, Maidə 3,67 ayələrinin Qədir xumda nazil olduğu haqqında varid olan rəvayyətlərin hamısı uydurma və yalandır. Əksinə, birinci ayənin Məkkədə Vida həcci zamanı Ərafa günündə, ikinci ayənin isə başqa zaman və səbəblə nazil olduğunu təsdiq edən səhih sənədli hədislər vardır. Qədir Xum xütbəsi bu ayələrin nazil olmasından çox sonralar deyilmişdi. Bu isə o deməkdir ki, Qədir Xum xütbəsinin Maidə 3, 67 ayələri ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Yəni, "dinin kamil olması" ayəsi (Maidə 3) Qədir xütbəsindən öncə deyilmişdi.

41. Səhabələrin Hz Əlini "mövla" olması münasibətilə təbrik etmələri doğrudurmu?!

Bəzi kitablarda varid olan rəvayyətlərə əsasən bir sıra səhabələr Əli ibn Əbu Talibi möminlərin "mövla"sı olması münasibətilə təbrik etmişdilər. Rafizi şiələr bunu əsas alaraq, iddia edirlər ki, hər hansı bir insanı möminlərin "dostu" olması münasibətilə təbrik etməsi məntiqli görünmür. Bu baradə çox mübahisə etmək olar. Lakin, istənilən halda bu haqqda varid olan rəvayyətlər zəifdir və sənədlərində nöqsanlıq mövcuddur. Səhabələrin guya Əliyə (r.a) beyət, təbrik etmələri haqqında olan rəvayyətlər uydurmadır. Bu haqqda səhih heç bir şey varid olmamışdır. Bu olsa belə sadəcə adından göründüyü kimi bir xoş hadisə vəya deyilən söz münasibəti ilə edilən təbrik kimi başa düşülə bilər.

Digər tərəfdən əgər şiələrin iddiası həqiqət olsaydı belə bir "beyət etmə" olayı mütləq üzə çıxmalı, sonralar insanlar bunu xatırlatmalı, həmçinin, Hz Əli və digərləri bunu dilə gətirməli idilər. Lakin, biz bunu heç bir yerdə görmürük.

42. Qədir Xum hədisi ilə bağlı şiə rəvayət kitablarına baxdıqda çox maraqlı mənzərə qarşımıza çıxır. Beləki, şiələrin ən mötəbər rəvayət kitabları olan "Nəhcul Bəlağa", "Kafi" və şiələrin mötəbər rəvayət kitablarına baxdıqda görürük ki, orada səhabələrin Qədir Xumda guya Hz Əliyə beyət etmələri haqqında heçnə deyilmir. Şiə mənbələrində Qədir Xumla varid olan rəvayətlər məzmun etibarı ilə sünni mənbələrdə varid olan rəvayətlərlə eynilik təşkil edir. Üstəlik, "Nəhcul Bəlağa"da Qədir Xumla bağlı ümumiyyətlə heç bir şey yoxdur. Şiələrin Qurandan sonra ən mötəbər kitab hesab etdiyi, Hz Əlinin kəlamlarının, xütbələrinin toplandığı "Nəhcul Bəlağa"da Qədir Xum hadisəsi ilə bağlı heç bir sözün deyilməməsi sizcə nədən xəbər verir?!

Bu ondan xəbər verir ki, Hz Əli Qədir Xum hadisəsini indiki şiələrin hesab etdiyi kimi əhəmiyyətli, mühüm bir şey hesab etmirdi. Xülasə, sünni rəvayət kitablarında zəif, uydurma, həsən yollarla varid olmuş rəvayətlər eyni ilə, eyni məzmunla şiə kitablarında da mövcuddur. Lakin, nə uydurma, zəif isnadlarla varid olmuş sünni rəvayətlərində, nə də mötəbər şiə rəvayət kitablarında səhabələrin Hz Əliyə "beyət" etmələri haqqında heç bir şey deyilmir. Bu isə şiələrin Qədir Xumla bağlı icad etdiyi bütün iddiaları alt-üst edir.

42. Hal-hazırda biz tarixin axışına və baş verən tarixi hadisələrə nəzər yetirdikdə yəqinliklə anlayırıq ki, Peyğəmbərin (s.a.s) özündən sonra heç kəsi xəlifə təyin etməməsi Uca Allahın öz bəndələrinə bir lütfü və şəriətində olan sonsuz hikməti idi. Çünki, dövlət siyasəti və rəhbər seçimi dünyəvi bir işdir. Bu da zamana və məkana görə dəyişə bilən nisbi bir məsələdir. Allah Rəsulu (s.a.s) əshabı içindən müəyyən bir şəxsi özündən sonra canişin təyin etmədi. Beləcə Əbu Bəkr (r.a) kiçik şura yolu ilə, Ömər (r.a) özündən əvvəlki xəlifənin söz sahibi kəslərlə

məsləhət-məşvərət etməsindən sonrakı təyini ilə, Osman (r.a) geniş şura vasitəsilə, Əli (r.a) isə camaatın seçimi ilə xilafətə gəldi. Çünki, onun zamanında ondan daha layiqlisi yox idi. Sonra Həsən ibn Əli (r.a) xilafətə gəldi və daha sonra ümmətin mənafeyi naminə xilafətdən əl çəkdi. Hüseyn ibn Əli (r.a) isə ümməti qurtarmaqdan ötrü xilafət uğrunda mübarizə apardı. Beləcə qısa zaman içərisində xəlifələr arasında rəhbərin seçim metodu növbənöv oldu və hər biri də öz zamanına uyğun idi. İslam şəriətinin hikməti və genişliyi səbəbi ilə xəlifənin seçimi şəriət tərəfindən təyin edilmədən ümmətin ixtiyarına verilmişdi ki, hal-vəziyyətin dəyişməsinə və insanların halına münasib olaraq onlar öz aralarında kimisə rəhbər seçə bilsinlər. Günümüzdə bütün rəhbərlər təyin vəya seçim yolu ilə seçilirlər.

Şiəliyin rəsmi məzhəb olduğu İranda belə ali rəhbər bəzi şiə müctəhidlərinin səsverməsi, toplantısı sayəsində seçilir.

İstifadə olunan mənbələr:

1 - https://sunna.az/content?cid=1233

2- https://youpuncturedtheark-wordpress-com.translate.goog/2016/04/14/the-ghadeer-khumm-event-as-understood-by-ahlelbayt-sahaba-ahlus-sunnah/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=az&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=wapp#more-2166